

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘/๒๕๕๑ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันศุกร์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ อ.พ. ๔/๒๕๕๑

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ประมวล และรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ ๒ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ส่วนที่ ๓ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ กับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ภาคผนวก

- : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒
- : ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ)
- : ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ และคณะ เป็นผู้เสนอ)
- : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร
- : ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติเห็นชอบแล้ว

เอกสารประกอบการพิจารณานี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสาระประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา โดยเฉพาะ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ตุลาคม ๒๕๕๑

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนัท ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวสมสมร นาคนาค นิติกร ๖ นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์ วิทยากร ๕
นางสิริกัญย์ ส่องแสง เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖ นางงามตา ดีศรี เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๒
นางกาญจนา ว่าบ้านเลน เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๓
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา..... ก

ส่วนที่ ๒ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๑
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๕
- ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๖
  - ๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง
    - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ๓๐
  - ๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองและวาระที่สาม ๓๐
    - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง
ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ๓๓
    - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สาม ๕๐

ส่วนที่ ๓ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ กับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๕๓

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

- ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญใหม่ ๘๙
- เปรียบเทียบบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน (ของรัฐสภา) ๙๔
- สรุปผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ๑๐๔

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก :

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ (๑)
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ) (๑๙)
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ และคณะ เป็นผู้เสนอ) (๔๑)
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร (๖๓)
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว (๙๓)

ส่วนที่ ๑

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

แผ่นดิน และกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... มีเนื้อหารวม จำนวน ๕๐ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....” (ร่างมาตรา ๑)

๒. วันใช้บังคับ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๓. บทยกเลิกกฎหมาย

ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ (ร่างมาตรา ๓)

๔. บทนิยามศัพท์

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ “หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔)

หมวด ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

๕. กำหนดให้มีผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีองค์ประกอบ วิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖)

๖. กำหนดคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินว่าต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (ร่างมาตรา ๗)

๗. กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๘)

๘. กำหนดการพ้นจากตำแหน่ง นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๙)

๙. กำหนดให้มีการดำเนินการสรรหา และเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินแทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินที่พ้นจากตำแหน่งภายในกำหนดระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และกำหนดให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธาน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน
คนใหม่ (ร่างมาตรา ๑๐)

๑๐. กำหนดกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่ (ร่างมาตรา ๑๑)

๑๑. กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันพิจารณาแบ่งงาน เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระและรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน (ร่างมาตรา ๑๒)

๑๒. กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๑๓)

๑๓. กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดเพื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๑๔)

๑๔. กำหนดอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๑๕ และร่างมาตรา ๑๖)

๑๕. กำหนดให้การจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ต้องดำเนินการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น (ร่างมาตรา ๑๗)

๑๖. กำหนดให้ความคุ้มครองผู้ตรวจการแผ่นดินในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ที่จะไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา (ร่างมาตรา ๑๘)

๑๗. กำหนดให้ความคุ้มครองต่อผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากที่ได้เปิดเผยข้อมูลหรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานหรือจัดทำและเผยแพร่รายงานแล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๑๙)

๑๘. กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๐)

๑๙. กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมายหรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๒๑)

๒๐. กำหนดให้เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (ร่างมาตรา ๒๒)

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

๒๑. กำหนดให้บุคคล คณะบุคคล และชุมชนมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการร้องเรียนดังกล่าวไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๓)

๒๒. กำหนดให้การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถทำเป็นหนังสือ

๓๖. กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถที่จะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะ กรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรมได้ (ร่างมาตรา ๓๙)

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

๓๗. กำหนดให้ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและรายงานผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และในกรณีหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ (ร่างมาตรา ๔๐)

๓๘. กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำ

ทุกปี โดยให้รายงานผลการประเมินดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบด้วย (ร่างมาตรา ๔๑)

๓๙. กำหนดให้ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน เสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี (ร่างมาตรา ๔๒)

หมวด ๖

การรายงานประจำปี

๔๐. กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภากายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยในการจัดทำรายงานประจำปีดังกล่าวต้องดำเนินการสรุปโดยมิให้ระบुरายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ ในการรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งมาแถลงรายงานประจำปีดังกล่าวด้วยตนเอง (ร่างมาตรา ๔๓ และร่างมาตรา ๔๔)

หมวด ๗ บทกำหนดโทษ

๔๑. กำหนดโทษสำหรับหัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลอื่นใดที่ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๔๕)

๔๒. กำหนดโทษสำหรับผู้ต่อสูหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควรแล้ว (ร่างมาตรา ๔๖)

๔๓. กำหนดโทษสำหรับผู้เปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบ หรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔๗)

บทเฉพาะกาล

๔๔. กำหนดรองรับให้การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔๘)

๔๕. กำหนดรองรับให้กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔๙)

๔๖. กำหนดรองรับให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๕๐)

ส่วนที่ ๒

ความเป็นมา สาระสำคัญ และประเด็นสำคัญ
จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

เมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาและข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร^๑ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ในวาระที่สองโดยเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตราจนถึงมาตรา ๔ ประธานในที่ประชุมได้สั่งให้เลื่อนการพิจารณาไปพิจารณาต่อในการประชุมครั้งต่อไป และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๑ คณะกรรมการวิสามัญได้ขอถอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงใหม่ ซึ่งที่ประชุมมีมติยินยอมให้ถอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ตามที่ร้องขอ ซึ่งเมื่อคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาปรับปรุงเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาและข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ในวันพุธที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างและได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำแต่อย่างใด

เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม โดยลงมติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา กล่าวคือ ลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๓๔๕ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี และ

^๑ โปรดดูรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ... สภาผู้แทนราษฎร ในภาคผนวก หน้า ๖๓

สาระสำคัญ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

๑.๒ เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดิน และกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

๔. บทจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๕. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๖. บทยกเลิกกฎหมาย (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

๗. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๘. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

๙.๑.๖ กำหนดกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่ (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

๙.๑.๗ กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันพิจารณาแบ่งงาน เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระและรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันพิจารณาแบ่งงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามวรรคสาม

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดเป็นประธานในที่ประชุม

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ (๕) (๖) (๗) และ (๘) มาตรา ๒๔ วรรคสาม มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และ มาตรา ๔๓ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบ

ร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่สองคนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้

๙.๑.๘ กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีคำร้องเรียนได้

๙.๑.๙ กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดเพื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๑๔)

๙.๑.๑๔ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๙.๑.๑๕ กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มา เนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดิน จะมอบหมายหรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบ หรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๙.๑.๑๖ กำหนดให้เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่น ของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๙.๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง (หมวด ๒)

๙.๒.๑ การร้องเรียน (ส่วนที่ ๑)

๙.๒.๑.๑ กำหนดให้บุคคล คณะบุคคล และชุมชนมีสิทธิร้องเรียน ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการร้องเรียนดังกล่าวไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

๙.๒.๑.๒ กำหนดให้การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่นก็ได้ (ร่างมาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

๙.๒.๑.๓ กำหนดวิธีการเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

๙.๒.๑.๔ กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภาสามารถที่จะส่งเรื่องที่ได้สอบสวนหรือพิจารณา และเห็นว่า เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อดำเนินการได้ และเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องดังกล่าวจากคณะกรรมการแล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการนั้นจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะก็ไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป (ร่างมาตรา ๒๖ และร่างมาตรา ๒๗)

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่า เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการสิทธิการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการ

ปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำ ในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน เสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือ มติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าว ให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป

๙.๒.๒.๖ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินในเวลาอันควร ไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานดังกล่าวได้ และ ถ้ายังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควรและเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรับด่วนก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๓)

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะ ของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าว ไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงาน ผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่อง

ดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรีบด่วนก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

๙.๒.๒.๗ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ กรณีเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญาหรือมีมูลความผิดทางวินัย (ร่างมาตรา ๓๔)

มาตรา ๓๔ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงาน ที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

๙.๓ การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม (หมวด ๓)

๙.๓.๑ กำหนดให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม แก่กรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม (ร่างมาตรา ๓๕)

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ค)ให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๙.๔ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (หมวด ๔)

๙.๔.๑ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม และรายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมแล้วเสร็จด้วย (ร่างมาตรา ๓๖)

มาตรา ๓๖ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

๙.๔.๒ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในกรณีที่มีการร้องเรียนว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และหากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๓๗)

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

๔.๔.๓ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม (ร่างมาตรา ๓๘)

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

๔.๔.๔ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถที่จะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะ กรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรมได้ (ร่างมาตรา ๓๙)

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกันไม่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือหลักประกันตามมาตรา ๓๑

มาตรา ๔๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดิน เห็นว่ามีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบ ร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา เพื่อพิจารณา ดำเนินการตามควรแก่กรณี

๔.๖ การรายงานประจำปี (หมวด ๖)

๔.๖.๑ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องทำรายงานประจำปีเสนอ ต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภากายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยในการ จัดทำรายงานประจำปีดังกล่าวต้องดำเนินการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการ เปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ ในการรายงาน ต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งมาแถลงรายงาน ประจำปีดังกล่าวด้วยตนเอง (ร่างมาตรา ๔๓ และร่างมาตรา ๔๔)

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภากายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่ง มาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเอง ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อย ต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต หรือ ข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

(๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้ สาธารณะทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร ราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

มาตรา ๔๔ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตามมาตรา ๔๓

๔.๗ บทกำหนดโทษ (หมวด ๗)

๔.๗.๑ กำหนดโทษสำหรับหัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลอื่นใดที่ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๔๕)

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๗.๒ กำหนดโทษสำหรับผู้ต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควรแล้ว (ร่างมาตรา ๔๖)

มาตรา ๔๖ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๗.๓ กำหนดโทษสำหรับผู้เปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มา เนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบ หรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔๗)

มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔.๘ บทเฉพาะกาล

๔.๘.๑ กำหนดรองรับให้การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (ร่างมาตรา ๔๘)

ประเด็นสำคัญ

จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

ข้อสังเกตจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๑ ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทั้ง ๓ คน พิจารณาแบ่งงานตามสายงาน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและให้ความเห็นชอบร่วมกันนั้น เห็นว่า การกำหนดแบ่งงานเช่นนี้ไม่ได้เป็นไปตามหลักสากลแต่อย่างใด และองค์กรอิสระอื่น อาทิเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น มิได้มีการกำหนดแบ่งงานในลักษณะดังกล่าวนี้แต่อย่างใด

๒) กรณีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๗ เห็นว่า ควรกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมของผู้ตรวจการแผ่นดิน ว่าต้องเป็นบุคคลซึ่งมีคุณธรรมหรือจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ และเนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งการที่จะให้เป็นบุคคลที่มีความเป็นกลางอย่างแท้จริง เห็นว่าตามมาตรา ๗ (๗) ควรกำหนดว่าไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนวันสรรหาจากที่กำหนดไว้ในระยะสามปี

๓) กรณีวิธีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๒๓ สามารถกระทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่น ซึ่งการกำหนดให้ร้องเรียนเป็นหนังสือมีการกำหนดรายละเอียดไว้ชัดเจน แต่การร้องเรียนด้วยวาจาแม้เป็นช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย แต่อาจทำให้เกิดการกลั่นแกล้งกันได้ จึงควรกำหนดระเบียบเพื่อเป็นแนวทางในการรับเรื่องร้องเรียนด้วยวาจา

๔) กรณีลักษณะของเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาหรือหยุดการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ (๕) ซึ่งเป็นเรื่อง que ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามวิธีการร้องเรียนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เห็นว่า กรณีดังกล่าวต้องมีการแก้ไข เนื่องจากวิธีพิจารณาความที่เคร่งครัดจะทำลายความยุติธรรมของประชาชน และกรณีเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรือหยุดการพิจารณาตามมาตรา ๒๘ (๓) ซึ่งเป็นเรื่อง que ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม เห็นว่า กรณีดังกล่าวไม่ควรมีการกำหนดเงื่อนไขไว้เพื่อความเป็นธรรม นอกจากนี้กรณีผู้ตรวจการ

แผ่นดินจะส่งเรื่องที่ไม่รับไว้พิจารณา และเรื่องที่อาจไม่รับพิจารณาดังกล่าวไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๒๙ เห็นว่าการกำหนดเช่นนี้อาจจะไม่มีผลในทางปฏิบัติ

๕) กรณีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อหน่วยงานอื่นตามมาตรา ๓๙ ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานอื่น ถ้าพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น เห็นว่า การติดตามและประเมินผลดังกล่าวต้องใช้ความกล้าหาญ เนื่องจากหน่วยงานที่มักละเลยการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญคือรัฐบาล

๖) กรณีการจัดทำรายงานประจำปีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และวุฒิสภา ซึ่งในรายงานประจำปีต้องมีรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนด เห็นว่า ในรายงานประจำปีดังกล่าวควรที่จะมีการกำหนดรายละเอียดของบุคลากร และการใช้จ่ายงบประมาณว่ามีค่าใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าเพียงไร และกรณีการจัดทำรายงานประจำปีของผู้ตรวจการแผ่นดินให้ดำเนินการสรุป ตามมาตรา ๔๓ ที่กำหนดให้จัดทำรายงานประจำปีเป็นการสรุปโดยมิให้ระบุนรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น เห็นว่า ไม่ควรกำหนดเช่นนี้ เพราะอาจทำให้รายงานดังกล่าวขาดความสมบูรณ์ได้

๗) กรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ที่กำหนดให้เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุม หรือกำกับดูแลหน่วยงานดังกล่าวนั้นเพื่อให้สั่งการ และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า และถ้ามีการส่งเรื่องดังกล่าวไปแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยไม่มีเหตุอันสมควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และวุฒิสภา เป็นกรณีรับด่วนก็ได้ เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวแทบจะไม่มีบทบาทใช้ เนื่องจากเป็นเพียงการรายงานต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และวุฒิสภาเท่านั้น และเห็นควรกำหนดระยะเวลาให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น ต้องสั่งการและรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบภายใน ๓๐ วันด้วย

๘) กรณีผู้ที่มีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามมาตรา ๒๒ ที่กำหนดให้บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ เห็นว่าการกำหนดให้ชุมชนมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้เป็นสิ่งที่ดี แต่การกำหนดดังกล่าวกว้างมาก และเพื่อให้การใช้สิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะขยายไปยังต่างจังหวัดและเข้าถึงประชาชนทุกชนชั้น มีสองแนวความคิด ได้แก่ ๑. การจัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ต่างจังหวัด ๒. การสร้างอาสาสมัครของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๙) กรณีอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๒ ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ใน ๓ เรื่อง คือ ๑. ตามมาตรา ๑๒ (๑) (ค) การพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ๒. ตามมาตรา ๑๒ (๒) การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และ ๓. การใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินในการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องมีการร้องเรียนได้สำหรับเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนโดยส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะนั้น มีทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว โดยฝ่ายที่เห็นด้วย เห็นว่าอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นโดยไม่มีการเพิ่มอำนาจในการลงโทษของผู้ตรวจการแผ่นดินการกำหนดไว้ดังกล่าวเหมาะสม เพราะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย เห็นว่าอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้เดิมของผู้ตรวจการแผ่นดินก็เป็นภาระที่หนักมากอยู่แล้ว การที่กำหนดอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นในเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญจะเป็นภาระเพิ่มขึ้นซึ่งแม้การกำหนดดังกล่าวจะเป็นการกำหนดไว้กว้าง ๆ และเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดบังคับไว้ก็ตาม โดยควรนำมาปรับเปลี่ยนให้มีความสำคัญกับภารกิจที่ประชาชนไม่มีที่พึ่งจากกระบวนการอื่นมากกว่า

นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า เดิมผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตัดออกไป และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ทานนพิภฏฐ์ อินทรสมบัติ เป็นผู้เสนอ ตามมาตรา ๑๓ ที่กำหนดขยายให้การร้องเรียนครอบคลุมถึงการกระทำของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นด้วย เนื่องจากการทำหน้าที่ของคณะกรรมการหรือ

ไปปรับเปลี่ยนใน (๒) เดิมหรือ (๑) ใหม่ โดยกำหนดให้เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทด้วยนั้น เห็นว่า เป็นการกำหนดเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจเนื่องจากตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น และการกำหนดเช่นนี้ทำให้แต่ละหน่วยงานต้องมีการร่างมาตรฐานทางจริยธรรมเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการร่างประมวลจริยธรรม อีกทั้งการปรับเปลี่ยนเช่นนี้ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการปรับปรุงประมวลจริยธรรมเท่านั้น

นอกจากนี้ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่าน เห็นว่า การที่มีได้ปรับเปลี่ยนถ้อยคำใน (๒) เดิม หรือ (๑) ใหม่ โดยเพิ่มคำว่า “มาตรฐานทางจริยธรรม” นั้น สามารถแปลความได้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงมาตรฐานทางจริยธรรมและประมวลจริยธรรมได้

๓) กรณีการจัดทำรายงานประจำปีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งต้องมาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเอง เห็นว่า ตามร่างมาตรานี้เป็นการกำหนดความเชื่อมโยงระหว่างรัฐสภากับผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งไม่ควรที่จะกำหนดเป็นบทบังคับให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมาแถลงรายงานประจำปีดังกล่าวด้วยตนเองเท่านั้น เนื่องจากการที่มีได้กำหนดเป็นบทบังคับผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถมาแถลงรายงานประจำปีดังกล่าวด้วยตนเองได้และควรที่จะจัดระยะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและผู้ตรวจการแผ่นดินให้เหมาะสม เพราะในระยะหลังในรัฐสภามีความไม่พอใจในการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระ จึงเกรงว่านอกจากสอบถามเกี่ยวกับการทำรายงานประจำปีแล้วอาจขยายขอบเขตกลายเป็นการอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ นอกจากนั้นทำให้องค์กรอิสระอื่นตามกฎหมายฉบับอื่นต้องถูกต้องผูกพันเช่นนี้หรือไม่

กรรมาธิการตอบชี้แจงสรุปได้ดังนี้

๑) กรณีกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการในการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๖ วรรคสอง เห็นว่า การที่กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการในการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภานั้น เนื่องจากการสรรหาต้องมีหน่วยงานธุรการที่เป็นกลางเพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในทุกองค์กร ซึ่งการที่หน่วยงานขององค์กรอิสระแต่ละหน่วยงานเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการในการสรรหาเอง

อาจเกิดปัญหาเพราะบางครั้งเลขอาธิการของหน่วยงานนั้น ๆ จะเป็นผู้สมัครเพื่อรับการสรรหา ประกอบกับสำนักงานเลขอาธิการวุฒิสภามีความยินดีที่จะรับภารกิจดังกล่าว

๒) กรณีอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๕ ในกรณีดังกล่าวนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๐ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำ หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง กำหนดให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น ดังนั้นจึงต้องตัดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) เดิม ซึ่งเป็นเรื่องกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการจัดทำ มาตรฐานทางจริยธรรมออกไป และกรรมาธิการเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า การที่นำเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมไปปรับเพิ่มใน (๒) เดิม หรือ (๑) ใหม่ โดยกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทได้นั้น เนื่องจาก แม้ว่ามาตรฐานทางจริยธรรมจะปรากฏอยู่ในประมวลจริยธรรมก็ตามแต่ก็เกรงว่ามาตรฐานทางจริยธรรม จะหลุดหายไปจึงได้ปรับเพิ่มไว้

๓) กรณีการจัดทำรายงานประจำปีของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งต้องมาแถลงรายงานประจำปีดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเองนั้น เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาว่าได้กระทำตามที่รัฐสภามอบหมายหรือไม่ ซึ่งถ้าผู้รักษาการไม่มาแถลงด้วยตนเองแต่มอบหมายให้ผู้อื่นมาแถลงแทนคำว่า “ผู้รักษาการ” ก็จะขาดความหมาย และกรณีการกำหนดเช่นนี้จะไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตุลาการและกึ่งตุลาการเนื่องจากองค์กรอิสระอื่นมีลักษณะแตกต่างจาก ลักษณะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

**๒.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ชั้นพิจารณา
เรียงตามลำดับมาตรา**

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ไม่มีการแก้ไข

คำปรารภ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓

ไม่มีการแก้ไข

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

มาตรา ๔**มีการแก้ไข****คณะกรรมการแก้ไข ดังนี้**

- “ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
- “หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม
- “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
- “รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- “ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
- “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น
- “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๕**ไม่มีการแก้ไข**

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยราชการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการการ

มาตรา ๖/๑

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๖/๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการการ

(มาตรา ๖/๑ ปรับเป็น มาตรา ๗)

มาตรา ๑๐

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หรือประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ขอปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้เสียตราบเท่าที่ประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการการ

(มาตรา ๑๐ ปรับเป็น มาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแบ่งงานตามสหขงรจนเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามวรรคสาม วรรคสาม ๑๕ (๕) (๖) (๗) และ (๘) วรรคสาม ๒ วรรคสาม ๒๕ วรรคสอง วรรคสาม ๓๑ วรรคสอง วรรคสาม ๓๒ วรรคสองและวรรคสาม วรรคสาม ๕๖ วรรคสาม ๕๗ และวรรคสาม ๕๘ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่สองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้”

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ (๕) (๖) (๗) และ (๘) มาตรา ๒๓ วรรคสาม มาตรา ๒๔ วรรคสอง มาตรา ๓๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๓๖ วรรคสอง มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่สองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการการ

(มาตรา ๑๑ ปรับเป็น มาตรา ๑๒)

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

มาตรา ๑๒

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๑๒ ปรับเป็น มาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๑๓ ปรับเป็น มาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“ มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้นำหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐานหรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้นำหัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๓๘

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๙) (๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการการ

(มาตรา ๑๔ ปรับเป็น มาตรา ๑๕)

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

มาตรา ๒๐

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๐ ปรับเป็น มาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๑ ปรับเป็น มาตรา ๒๒)

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๒ ปรับเป็น มาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการศึกษา ดังนี้

“ มาตรา ๒๓ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๒๓ ปรับเป็น มาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๔ ปรับเป็น มาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๕ ปรับเป็น มาตรา ๒๖)

มาตรา ๒๖

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๖ ปรับเป็น มาตรา ๒๗)

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๗

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๗ ปรับเป็น มาตรา ๒๘)

มาตรา ๒๘

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๘ ปรับเป็น มาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๒๙ ปรับเป็น มาตรา ๓๐)

มาตรา ๓๖

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๓๖ ปรับเป็น มาตรา ๓๗)

มาตรา ๓๗

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๓๗ ปรับเป็น มาตรา ๓๘)

มาตรา ๓๘

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้

“ มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกันไม่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือหลักประกันตามมาตรา ๓๐ ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

(มาตรา ๓๘ ปรับเป็น มาตรา ๓๙)

หมวด ๕**การติดตาม ประเมินผล และจัดทำ****ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ**

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๙

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๓๙ ปรับเป็น มาตรา ๔๐)

มาตรา ๔๓

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๔๓ ปรับเป็น มาตรา ๔๔)

หมวด ๓บทกำหนดโทษ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๔

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๔๔ ปรับเป็น มาตรา ๔๕)

มาตรา ๔๕

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๔๕ ปรับเป็น มาตรา ๔๖)

มาตรา ๔๖

ไม่มีการแก้ไข

(มาตรา ๔๖ ปรับเป็น มาตรา ๔๗)

๓. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สาม เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา กล่าวคือ ลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๓๔๕ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี และงดออกเสียง ไม่มี

ข้อสังเกตของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... เริ่มตั้งแต่บันทึกหลักการและเหตุผล ชื่อร่างพระราชบัญญัติ คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงลำดับมาตราจนจบร่างแล้วเห็นว่าข้อสังเกตที่สมควรเสนอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ดังนี้

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ได้มีการเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะเป็นผู้เสนอ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ทั้ง ๒ ฉบับ โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าในส่วนของเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มิได้มีการระบุบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กำหนดสาระสำคัญว่าด้วยการให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และครอบคลุม คณะกรรมการจึงเห็นชอบให้เพิ่มสาระสำคัญดังกล่าวไว้ในเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ในร่างที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเป็นดังนี้

ส่วนที่ ๓

ตารางเปรียบเทียบ

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

กับ

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

๕๓

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

กับ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

_____

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้โดยคำแนะนำ
และยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕
มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒
(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม</p> <p>“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ</p> <p>“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน</p> <p>“เลขานุการ” หมายความว่า เลขานุการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา แต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม</p> <p>“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ</p> <p>“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน</p> <p>“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น</p> <p>“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p>

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

มาตรา ๔ ให้ประธานรัฐสภารักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๕ ให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนไม่เกินสามคน

มาตรา ๖ การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้น คณะหนึ่ง มีจำนวนสามสิบเอ็ดคน ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร จำนวนสิบเก้าคน ซึ่งต้องเลือกให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ข) อธิการบดีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดจำนวนสี่คน ผู้แทนศาลฎีกาจำนวนสี่คน

(๒) ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนสามเท่าของจำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมีได้ตามรัฐธรรมนูญ เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง โดยให้เรียงรายชื่อตามลำดับตัวอักษร พร้อมประวัติ ภูมิ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลดังกล่าว และต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

(๓) ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็วเพื่อมีมติเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม (๒) ให้เหลือจำนวนสองในสาม ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ เป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งดังกล่าวมีไม่ครบตาม (๓) วรรคหนึ่งให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในการนี้ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนที่กำหนดตาม (๓) วรรคหนึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร ในครั้งนี้ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินจำนวนที่กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกต่อประธานวุฒิสภากายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือกเสร็จสิ้น

(๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม (๓) จำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ในกรณีที่ผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินสามคน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับเลือกตาม (๔) ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ และให้ดำเนินการตาม (๑) (๒) และ (๓) ใหม่ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับแจ้ง ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติใน (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

<p>พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๗ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่วุฒิสภาเลือกตามมาตรา ๖ (๔) ยังมีไม่ถึงจำนวนสามคน สภาผู้แทนราษฎรจะดำเนินการเลือกผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพิ่มเติมเสนอต่อประธานวุฒิสภาก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา ๘ ให้ประธานวุฒิสภานำรายชื่อผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภามาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต่อไป</p> <p>มาตรา ๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว</p> <p>ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นใหม่</p> <p>มาตรา ๑๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์</p>	<p>มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด</p> <p>(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ</p> <p>(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>(๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>(๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสามปีก่อนวันสรรหาตามมาตรา ๖ (๒)</p> <p>(๘) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน</p> <p>(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี</p> <p>(๑๐) ไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก</p> <p>(๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง</p> <p>(๑๒) ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p> <p>(๑๓) ไม่เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p>	<p>มาตรา ๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด</p> <p>(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสมัคร</p> <p>(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>(๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>(๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น</p> <p>(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสามปีก่อนวันสมัคร</p> <p>(๘) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต</p> <p>(๑๐) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้อัตนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่เกิดยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอื่นได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท</p> <p>(๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง</p> <p>(๑๒) ไม่เคยถูกวินัยจัยหรือมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>(๑๓) ไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้อง</p> <p>(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ</p> <p>(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ</p> <p>(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด</p> <p>(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด</p> <p>ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อคนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ</p> <p>(๑) ตาย</p> <p>(๒) ลาออก</p> <p>(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑</p> <p>(๔) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก</p> <p>(๕) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒</p> <p>(๖) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ</p>	<p>มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ</p> <p>(๑) ตาย</p> <p>(๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์</p> <p>(๓) ลาออก</p> <p>(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘</p> <p>(๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท</p> <p>(๖) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญ</p> <p>(๗) วุฒิสภามีมติให้ออกจากตำแหน่ง</p>

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง ให้สภาผู้แทนราษฎร
ดำเนินการตามมาตรา ๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาหลายคน การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาร่วมกันพิจารณาแบ่งงานตามสายงานเพื่อให้ผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภาแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๒๐
วรรคสอง มาตรา ๒๑ วรรคสอง มาตรา ๒๗ (๕) และ (๖) มาตรา ๓๐ วรรคสอง มาตรา ๓๑
วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔
มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๘ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมแต่ละครั้งเพื่อดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้อง
ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันตามวรรคหนึ่ง ให้ที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเลือกผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภาคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง
ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด
ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ
ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง
ตามวาระ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุด
ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
และผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันพิจารณาแบ่งงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ
และรับผิดชอบต่อขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
และผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามวรรคสาม

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม
ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุด เป็นประธานในที่ประชุม

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ (๕) (๖) (๗)
และ (๘) มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคสอง
และวรรคสาม มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ หรือกรณีอื่น
ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดิน
เหลืออยู่สองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p style="text-align: center;">หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>มาตรา ๑๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี</p> <p>(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม</p> <p>(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(๒) จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา</p>	<p>มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี</p> <p>(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม</p> <p>(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล</p> <p>(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ</p> <p>(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น</p> <p>(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย</p> <p>การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ากระทำได้แก่กรณีที่มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มี การร้องเรียนได้</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๖ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาวินิจฉัย</p> <p>มาตรา ๒๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร</p>	<p>มาตรา ๑๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีความผิด ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย</p> <p>(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย</p> <p>มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา</p> <p>(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร</p>

<p>พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการ สอบสวนหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น</p> <p>(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าเบี่ยงเสี่ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>ระเบียบตาม (๕) และ (๖) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบ ว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘</p> <p>(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี่ยงเสี่ยงและค่าเดินทางของ พยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่</p> <p>(๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๒๘ ในการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย</p> <p>ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารายงานให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรทราบ</p> <p>มาตรา ๓๔ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น</p> <p>มาตรา ๓๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา เนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๓๖ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่ รายงาน แล้วแต่กรณี</p>	<p>มาตรา ๑๖ ในการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๕ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย</p> <p>ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า</p> <p>มาตรา ๑๗ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๒๒ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น</p> <p>มาตรา ๑๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาเนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๑๙ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน แล้วแต่กรณี</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๓๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๑๕ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น</p>	<p>มาตรา ๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๕ บุคคลและคณะบุคคลย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น</p> <p>มาตรา ๒๐ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องทำเป็นหนังสือ และ</p> <p>(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน</p> <p>(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน</p> <p>ตามสมควร</p> <p>(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ</p> <p>(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน</p> <p>ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มีการร้องเรียนด้วยวาจาก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p style="text-align: center;">หมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๑ การร้องเรียน</p> <hr/> <p>มาตรา ๒๓ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น</p> <p>มาตรา ๒๔ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น</p> <p>ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน</p> <p>(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน</p> <p>ตามสมควร</p> <p>(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ</p> <p>(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด</p>

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๒๑ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง
ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือส่งคำร้องเรียนต่อ
สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้นำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาก็ได้
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มี
การนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่น ๆ ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการของวุฒิสภาหรือคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร
ได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภาที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแจ้งผลการ
ดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๒๓ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้รับเรื่องจากคณะกรรมการตามมาตรา ๒๒ แล้ว
แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการ
แผ่นดินของรัฐสภาที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

มาตรา ๒๕ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง
ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้
หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป
ตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการของวุฒิสภา
ได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการ
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน
เพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๒๗ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการตามมาตรา ๒๖ แล้ว
แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๒๔ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา</p> <p>(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๑๖ (๑)</p> <p>(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว</p> <p>(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๖ (๑)</p> <p>(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐</p>	<p>ส่วนที่ ๒ การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง</p> <p>มาตรา ๒๔ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา</p> <p>(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๑๓ (๑) หรือ (๒)</p> <p>(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว</p> <p>(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) หรือ (๒)</p> <p>(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๓ (๒)</p> <p>(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๔</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ</p> <p>(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดย ส่วนรวม</p> <p>(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้วและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือ ที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร</p> <p>(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว</p>	<p>มาตรา ๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ</p> <p>(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่ง การร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับ การชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยส่วนรวม</p> <p>(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือ ที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร</p> <p>(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตาย และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม</p> <p>(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป</p>

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖**

มาตรา ๒๖ เรื่องใดที่ไม่ได้รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๕ และเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๒๕ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของคนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาสั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่อง เพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๖ (๑) (ก) หรือ (ข) ให้ชี้แจงเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม โดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๓๐ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๘ และเรื่องและผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๑ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของคนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัย สั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่อง เพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) (ข) (ค) หรือมาตรา ๑๓ (๒) ให้ชี้แจงเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม โดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๓๐ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

มาตรา ๓๒ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าว ให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยัง นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้</p> <p>เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรเป็นการด่วนก็ได้</p> <p>รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด</p> <p>มาตรา ๓๒ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป</p> <p>ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบทุกสามเดือน</p>	<p>มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า</p> <p>เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรับด่วนก็ได้</p> <p>รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด</p> <p>มาตรา ๓๔ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป</p> <p>ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน</p>

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

หมวด ๓

การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วย
กฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ค) ให้นำ
บทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๓๖ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่
ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวล
จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท
  - (๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม
  - (๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการ
ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม
- เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้น่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวัน
นับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า การกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการ ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไป ด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกันไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน หรือหลักประกันตามมาตรา ๓๑

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๐ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๑ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๓๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทำรายงานประจำปีเสนอต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น
- (๒) ผลการปฏิบัติตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการไปแล้ว
- (๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๔) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นสมควรรายงานให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วนหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

หมวด ๖
การรายงานประจำปี

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่ง มาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเอง ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
  - (๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน
  - (๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
  - (๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
  - (๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
  - (๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้สาธารณะทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด
- ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๓๔ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำเป็น
การสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๔๔ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตามมาตรา ๔๓

หมวด ๓

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๓๕ ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็น
นิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

กิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการ
คุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมาย
ว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๔๐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไป
ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๒) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภา
- (๓) เผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียนตาม
ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้
- (๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามอบหมาย

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๔๑ ในการกำกับดูแลสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจขอกระเปียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และดำเนินการอื่นในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นของเลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัย และการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา รวมทั้งวิธีการ และเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๔) การคัดเลือก การกำหนดอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตลอดจนการกำหนดเงินพิเศษให้แก่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา ๔๖

(๕) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๖) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๔๒ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีเลขาธิการคนหนึ่ง ซึ่งแต่งตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ขึ้นตรงต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และจะให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

มาตรา ๔๓ เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีคุณวุฒิ ประสบการณ์และความสำเร็จในการบริหารตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๔๔ เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้มีอำนาจ ดังนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาออกจากตำแหน่ง

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด และทำที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศ หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖**

**ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)**

มาตรา ๔๕ ในกิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อการนี้เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด ระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจขอให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นแล้วแต่กรณี

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการไปปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา สำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างตามมาตรา ๔๖ ขอกลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิมภายในกำหนดเวลาที่อนุมัติ ให้ผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนเหมือนกรณีข้าราชการผู้ซึ่งได้รับอนุมัติให้ออกจากราชการไปปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งให้นับเวลาระหว่างนั้นสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการเพื่อขอกลับเข้ารับราชการ หรือตามข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติตามมาตรา ๔๖ แล้วแต่กรณี

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๔๘ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในการนี้ คณะรัฐมนตรีอาจนำความเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารวมไว้ในรายงานการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมด้วยก็ได้

มาตรา ๔๙ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุง รักษาทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชี แล้วส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้ทำการตรวจสอบ รับรองบัญชีและการเงินทุกประเภท รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๖	ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p style="text-align: center;">หมวด ๔ บทกำหนดโทษ</p> <hr style="width: 20%; margin: auto;"/> <p>มาตรา ๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๕๒ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๕๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p style="text-align: center;">หมวด ๗ บทกำหนดโทษ</p> <hr style="width: 20%; margin: auto;"/> <p>มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๔๖ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>

<p>พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>บทเฉพาะกาล</p> <hr/>	<p>บทเฉพาะกาล</p> <hr/> <p>มาตรา ๔๘ การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๔๙ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ</p>

<p style="text-align: center;">พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</p>	<p style="text-align: center;">ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๕๔ ในวาระเริ่มแรก ให้จัดให้มีการดำเนินการ ดังนี้</p> <p>(๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการให้มีการสรรหาและเลือกผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ</p> <p>(๒) ให้วุฒิสภาดำเนินการให้มีการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๖ (๔) และ (๕) ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจากประธานสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>กำหนดวันตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุม</p> <p>มาตรา ๕๕ ในวาระเริ่มแรก ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๕๔ มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และมีให้นำความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับ</p> <p>ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๕๕ และพ้นจากตำแหน่งตามวาระในวาระหนึ่ง หรือพ้นจากตำแหน่งในกรณีอื่นก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๓ อาจได้รับเลือกและแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้อีก และมีให้นำความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๑ (๔) มาใช้บังคับ</p> <p>ให้นำความในมาตรา ๕ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นคราวที่สองตามวรรคสองด้วยโดยอนุโลม</p>	

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๕๖ ให้จัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ขึ้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ
ในระหว่างที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และมีอำนาจและหน้าที่
ตามที่กำหนดไว้สำหรับสำนักงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ชวน หลีกภัย
นายกรัฐมนตรี

.....
.....

ส่วนที่ ๔

**ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....**

ผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญใหม่*

คณัย จันทิม

สวัสดิ์ศรีรับท่านผู้อ่าน

พบกันอีกเช่นเคยในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ในคอลัมน์ “ท่านถาม - เราตอบ” ซึ่งถ้าท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้น จะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม ท่านสามารถเขียนจดหมายมาสอบถามยัง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ โดยส่งมาที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขที่ 1193 อาคารเอ็กซิม ชั้น 20 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

สำหรับในฉบับนี้ เราจะทราบว่าขณะนี้เราได้มีรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้ผ่านการลงประชามติเห็นชอบจากประชาชน และได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการแล้ว ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายประการ ซึ่งแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญ ปี 40 โดยเฉพาะในส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดิน นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้มีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นหลายประการ ซึ่งมีผู้สงสัยเป็นจำนวนมากได้สอบถามไปยังรายการผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชน ที่ผมกับคุณรักษะเกษา แจ่มฉาย จัดอยู่ที่ สถานีวิทยุรัฐสภา เป็นประจำทุกวันศุกร์ 06.00 – 06.30 นาฬิกา ว่าผู้ตรวจการแผ่นดิน มีการเปลี่ยนแปลงในประเด็นอะไรบ้าง ซึ่งผมกับคุณรักษะเกษา ได้ตอบไปทางรายการวิทยุแล้ว จึงอยากจะนำปัญหาดังกล่าวมาตอบไว้ในวารสารผู้ตรวจการแผ่นดินนี้ด้วย โดยแบ่งออกได้ ดังนี้

ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน 2 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

---

*ที่มา : วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2551

1. ชื่อ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเรียกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน¹

2. จำนวน จากเดิมผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่เกินสามคน² แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้แก้ไขให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน³ คือหมายถึง จากเดิมจะมี 1 คน 2 คน หรือ 3 คน ก็ได้ แต่ปัจจุบันต้องมีพร้อมกัน 3 คน

3. ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้ ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ⁴

4. คณะกรรมการสรรหา จากเดิมการสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนสามสิบเอ็ดคน ประกอบด้วย ผู้แทนของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรจำนวนสิบเก้าคน อธิการบดีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดจำนวนสี่คน ผู้แทนศาลฎีกาจำนวนสี่คน⁵

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนด การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน⁶

¹ หมวด 11 องค์การตามรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ 1 องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ 2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 196

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 242

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 242 วรรคสอง

⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. 2542 มาตรา 6

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 243

5. สำนักงาน รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁷

6. การตรวจสอบองค์กรต่าง ๆ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล⁸

7. การตรวจสอบจริยธรรม รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 279 วรรคสาม และมาตรา 280⁹

8. การติดตามประเมินผล รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงมีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น¹⁰

9. การยกเรื่องขึ้นพิจารณาได้เอง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าว มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มี การร้องเรียนได้¹¹

10. การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง จากเดิมในกรณีที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใด ของบุคคลใดตามมาตรา 197 (1) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาวินิจฉัย¹²

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 242 วรรคหก

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 244 (1)(ค)

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 244 (2)

¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 244 (3)

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 242 วรรคสอง

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 198

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณีได้ เมื่อเห็นว่ามีการผิดดังต่อไปนี้

(1) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(2) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา 244 (1) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองและให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง¹³

11. การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม¹⁴

มาตรา 279 มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงาน เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา 270

¹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 245

¹⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา 279 และมาตรา 280

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
ในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษ
บุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของ
บุคคลดังกล่าวด้วย

มาตรา 280 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน
มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม
ตามมาตรา 279 วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืน
ประมวลจริยธรรม เพื่อให้ผู้ที่มีสิทธิร้องขอในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม
ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง
หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ร้องขอจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม
ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดคือ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน
ตามรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องปฏิบัติ ซึ่งในหลายเรื่องเป็นเรื่องที่
เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่แล้วให้มีมากยิ่งขึ้น ครอบคลุมยิ่งขึ้น และในหลายเรื่องเป็นเรื่องที่
เพิ่มขึ้นใหม่ จึงเป็นเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน
ได้ทราบถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่และสิทธิของประชาชนที่เพิ่มขึ้น ในการทำงานที่ช่วยกันตรวจสอบ
การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในฉบับหน้า
จะได้มีการกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างละเอียดว่าผู้ตรวจการแผ่นดินได้ใช้อำนาจ
หน้าที่ที่เพิ่มขึ้นต่าง ๆ นั้นอย่างไร แต่ถ้าหากท่านมีปัญหาคงจะสอบถาม สามารถสอบถามได้ที่
โทรศัพท์หมายเลข 1676 ในเวลาราชการ

เปรียบเทียบบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540 และ 2550
เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ของรัฐสภา)

ส่วนวิจัยและวิชาการ

หลังจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สิ้นสุดลง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 จนกว่าจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่จะได้จัดทำร่างขึ้นและนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันเปิดประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก เมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำ “ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ)” โดยร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ผ่านการแปรญัตติแล้วจึงแจกจ่ายเผยแพร่ไปยังประชาชนทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการออกเสียงประชามติ และในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 ประชาชนได้ออกเสียงประชามติโดยมีผู้เห็นชอบ 57.81 % จากจำนวนผู้ที่ใช้สิทธิ

วันที่ 24 สิงหาคม 2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ จากนั้นจึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้วางแนวทางการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยยึดตามแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญนี้ 4 ประการ คือ

1. ค้ำครอง ส่งเสริม ขยายสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนอย่างเต็มที่
2. ลดการผูกขาดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชน
3. การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม และจริยธรรม
4. ทำให้องค์กรตรวจสอบมีความอิสระ เข้มแข็งและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อยู่หลายประการ ดังจะเห็นว่ามี การปรับโครงสร้าง เช่น สิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ องค์กรอิสระ อำนาจตุลาการ การเงินงบประมาณ เป็นต้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
<p>มาตรา 196 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และความซื่อสัตย์เป็นที่ประจักษ์</p>	<p>มาตรา 242 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์</p> <p>ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ</p>	

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
<p>ให้ประธานวุฒิสภาลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภามีวาระการดำรง ตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียง วาระเดียว</p>	<p>ให้ประธานวุฒิสภาเป็น ผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการแต่งตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและ ผู้ตรวจการแผ่นดิน</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แผ่นดิน</p> <p>ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระ การดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่ วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียง วาระเดียว</p> <p>ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็น อิสระในการบริหารงานบุคคล</p>	

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
	การงบประมาณ และ การดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
----	<p>มาตรา 243 การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้นำบทบัญญัติมาตรา 206 และมาตรา 207 มาใช้บังคับโดย อนุโลม โดยให้มีคณะกรรมการ สรรหาจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำ ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา คัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และ บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือก จำนวนหนึ่งคน และให้นำ บทบัญญัติมาตรา 231 (1)</p>	

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
	วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดย อนุโลม	
<p>มาตรา 197 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) พิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนใน กรณี</p> <p>(ก) การไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ของข้าราชการ พนักงาน หรือ ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น</p> <p>(ข) การปฏิบัติหรือ ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของ ข้าราชการ พนักงาน หรือ ลูกจ้างของหน่วยราชการ</p>	<p>มาตรา 244 ผู้ตรวจการ แผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) พิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ในกรณี</p> <p>(ก) การไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>(ข) การปฏิบัติหรือ ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของ ข้าราชการ พนักงาน หรือ ลูกจ้างของหน่วยราชการ</p>	<p>(1) มาตรา 244 (3) ทำให้มีการควบคุม จริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นวัตถุประสงค์ที่ สำคัญของร่าง รัฐธรรมนูญ ฉบับ พุทธศักราช 2550 มีผล ในทางปฏิบัติได้จริง</p> <p>(2) สำหรับการเพิ่ม อำนาจให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินสามารถ พิจารณา สอบสวน โดยไม่มีการร้องเรียน ได้ จะทำให้ประชาชน มีหลักประกันสิทธิและ เสรีภาพมากขึ้น</p>

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
<p>หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้น จะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจ หน้าที่ก็ตาม</p> <p>(ค) กรณีอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือ ประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะ การนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วย อำนาจหน้าที่ก็ตาม</p> <p>(ค) การตรวจสอบการ ปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติ หน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและ องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณา พิพากษาอรรถคดีของศาล</p> <p>(ง) กรณีอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ</p> <p>(2) ดำเนินการเกี่ยวกับ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของ รัฐตามมาตรา 279 วรรคสาม และมาตรา 280¹</p>	<p>(3) การตรวจสอบ จริยธรรมของ นักการเมือง ทำให้ การควบคุมการใช้ อำนาจบริหารประเทศ ไม่ใช่เพียงแค่ควบคุม ความชอบด้วย กฎหมายเท่านั้น แต่จะ ควบคุมจริยธรรมด้วย เพื่อให้การใช้อำนาจ ต้องเป็นไปโดยสุจริต และเป็นธรรมด้วย รวมทั้งมีกลไกและ บทลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืน</p>

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
(2) จัดทำรายงานพร้อมทั้ง เสนอความเห็นและ ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา	(3) ศึกษาประเมินผล และ จัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึง ข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่า จำเป็น (4) รายงานผลการ ตรวจสอบและผลการปฏิบัติ หน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวใน ราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผย ต่อสาธารณะด้วย การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (1) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินดำเนินการเมื่อมี การร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีผลกระทบ	

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
	ต่อความเสียหายของประชาชน ส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครอง ประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการ แผ่นดินอาจพิจารณาและ สอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียน ได้	
มาตรา 198 ในกรณีที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เห็นว่าบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือ การกระทำใดของบุคคลใด ตามมาตรา 197(1) มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่อง พร้อมความเห็นต่อศาล รัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตาม หลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลปกครองแล้วแต่กรณี	มาตรา 245 ผู้ตรวจการ แผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาล รัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีกรณีดังต่อไปนี้ (1) บทบัญญัติแห่ง กฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็น ต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ	

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	เหตุผลที่ดีกว่า
ส่วนที่ 7 ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	
ให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือ ศาลปกครองแล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ ชักช้า	(2) กฎ คำสั่ง หรือ การกระทำอื่นใดของบุคคลใด ตามมาตรา 244 (1) (ก) มี ปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็น ต่อศาลปกครอง และให้ศาล ปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดย ไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณา คดีปกครอง	

¹ **มาตรา 279** มาตราฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา 270 การพิจารณา สรรหา กลับกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

มาตรา 280 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มิชอบฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่มีสิทธิชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

สรุปผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

สิทธิของบุคคลในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์เพื่อการพิจารณา ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้ได้รับการคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและคุ้มครองสิทธิของประชาชน มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยไม่เป็นธรรมจากการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ มุ่งเสริมสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน โดยยึดถือแนวทางสันติวิธีเป็นหลักในการดำเนินการเรื่องร้องเรียน เพื่อขจัดปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติราชการ ตลอดจนเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ นโยบายของหน่วยงานที่อาจสร้างความไม่เป็นธรรม หรืออาจมีผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยขาดประสิทธิภาพ อันจะช่วยยกระดับการปฏิบัติราชการลดจนคุณภาพการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามหน้าที่ทั้งสิ้น ๕,๑๖๐ เรื่อง จำแนกเป็น เรื่องร้องเรียนที่รับเข้ามาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ รวม ๒,๑๙๔ เรื่อง เรื่องร้องเรียนจากปีงบประมาณก่อนซึ่งยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จำนวน ๒,๙๖๖ เรื่อง

โดยเรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๓,๓๔๙ เรื่อง ซึ่งสามารถจำแนกได้ออกเป็น ๒ ส่วน กล่าวคือ

ส่วนแรก เป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการเสนอแนะความเห็น จำนวน ๓,๒๗๗ เรื่อง

ส่วนที่สอง ได้แก่ เรื่องที่ไม่เข้าข่ายว่าเป็นคำร้องเรียน เช่น ใบปลิวโจมตี สำเนาข่าวหนังสือพิมพ์ บัตรสนเท่ห์ ตลอดจนหนังสือที่ไม่ระบุว่าการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น และเรื่องและผู้ร้องเรียนได้ขอถอนเรื่อง เนื่องจากเรื่องดังกล่าวได้มีการแก้ไขความเดือดร้อนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และผู้ร้องเรียนได้เข้าใจการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นแล้ว โดยที่การขอถอนเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแต่ประการใด รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๗๒ เรื่อง ทั้งนี้ ในส่วนเรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในส่วนแรก จำนวน ๓,๒๗๗ เรื่อง สามารถสรุปผลการดำเนินการจำแนกตามผลการพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

* ที่มา : รายงานประจำปี ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

๑. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาดำเนินการแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ แต่เพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนได้รับความ เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจึงได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ดำเนินการต่อไปจำนวน ๕๕๑ เรื่อง

๒. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาดำเนินการแล้ว พบว่า ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบตามกฎหมายแล้ว และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้มีการประสานให้คำแนะนำและทำความเข้าใจกับผู้ร้องจนเป็นที่พอใจ ตลอดจนได้มีการเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงกฎเกณฑ์ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติงาน ในการให้บริการประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ของประชาชน จำนวน ๑,๘๗๕ เรื่อง

๓. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาดำเนินการและได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน หรือประชาชน ได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสม และเป็นที่ยังพอใจแก่ทั้งสองฝ่ายแล้ว จำนวน ๖๔๒ เรื่อง

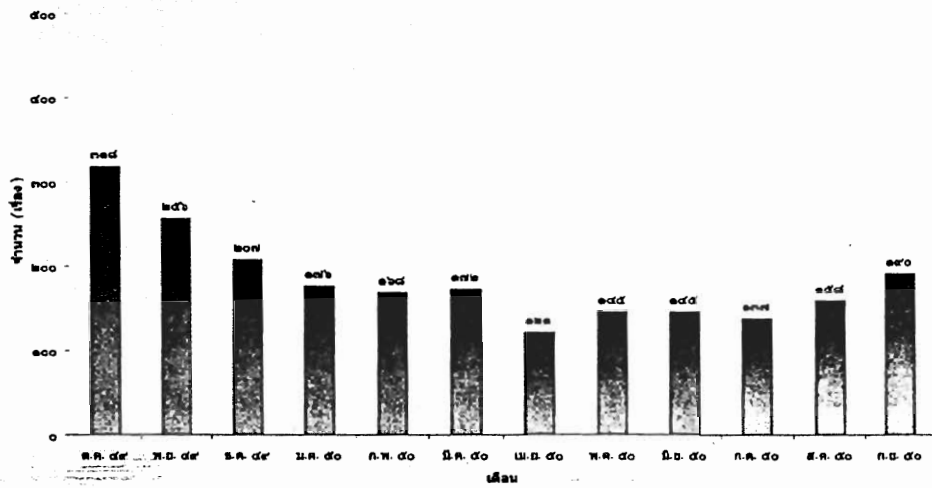
๔. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้ว และมีความเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจริง จึงส่งเรื่องต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ เรื่อง

๕. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้ว และมีความเห็นที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจริง จึงไม่ส่งเรื่องต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๖ เรื่อง

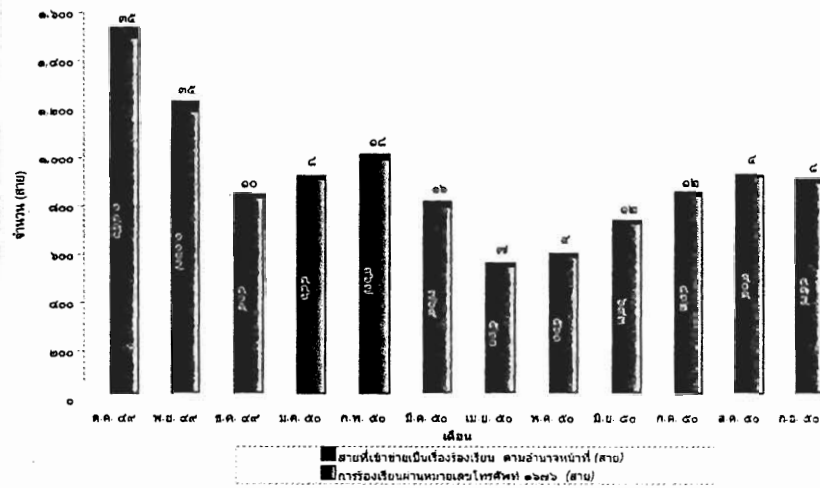
๖. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย จึงแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปจำนวน ๑๘ เรื่อง

๗. เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาดำเนินการแล้ว และได้จัดทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข และได้ส่งให้หน่วยงานดำเนินการหรือเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมาย จำนวน ๑๔๓ เรื่อง

เรื่องร้องเรียนที่รับเข้า ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐

การร้องเรียนด้วยวาจา ผ่านหมายเลขโทรศัพท์ ๑๖๗๖ (ฟรีทั่วประเทศ)
ปีงบประมาณ ๒๕๕๐

ลักษณะการร้องเรียนทางโทรศัพท์*

ลักษณะการร้องเรียน	จำนวน (สาย)
ปรึกษาขอคำแนะนำทั่วไป	๗๙
เป็นคำร้องเรียนและประสานงานได้ข้อยุติ	๒๓
คำร้องเรียนที่ไม่อยู่ในกรอบอำนาจ แต่ได้แนะนำช่วยเหลือ	๘
จะยื่นเรื่องเข้ามา และจะมาพบที่สำนักงานฯ	๖๔
รวม	๑๗๔

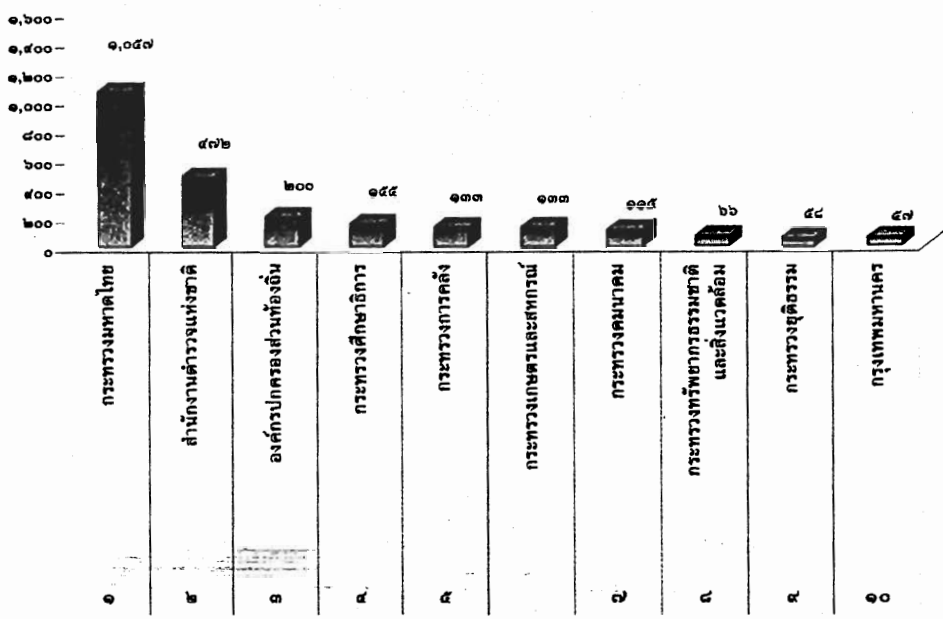
* สรุปจากการร้องเรียนผ่านหมายเลขโทรศัพท์ ๑๖๗๖ (ฟรีทั่วประเทศ) ที่เข้ามายังเป็นเรื่องร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่

สถิติเรื่องร้องเรียนจำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ปี ๒๕๕๐

หน่วยงาน		รวม
๑	กระทรวงมหาดไทย	๑,๐๕๗
๒	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๔๗๒
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๒๐๐
๔	กระทรวงศึกษาธิการ	๑๕๕
๕	กระทรวงการคลัง	๑๓๓
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๑๓๓
๖	กระทรวงคมนาคม	๑๑๕
๗	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๖๖
๘	กระทรวงยุติธรรม	๕๘
๙	กรุงเทพมหานคร	๕๗
๑๐	กระทรวงสาธารณสุข	๔๕
๑๑	หน่วยงานภาคเอกชน	๔๔
๑๒	กระทรวงกลาโหม	๓๙
๑๓	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๓๘
๑๔	กระทรวงพาณิชย์	๓๐
	กระทรวงแรงงาน	๓๐
๑๕	กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๓
๑๖	สำนักงานอัยการสูงสุด	๑๙
๑๗	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	๑๗
๑๘	สำนักนายกรัฐมนตรี	๑๖
๑๙	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๑๒
	ศาลอุทธรณ์	๑๒
๒๐	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๑๑
	กระทรวงพลังงาน	๑๑
	ธนาคารแห่งประเทศไทย	๑๑
๒๑	สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๑๐
๒๒	กระทรวงวัฒนธรรม	๘
	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	๘
๒๓	ศาลฎีกา	๖

หน่วยงาน		รวม
๒๔	ศาลปกครอง	๕
	ศาลยุติธรรม	๕
	ศาลรัฐธรรมนูญ	๕
	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๕
๒๕	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	๔
๒๖	กระทรวงการต่างประเทศ	๓
	คณะกรรมการตุลาการ	๓
	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	๓
	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	๓
	สำนักงานศาลยุติธรรม	๓
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๓
๒๗	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	๒
	ศาลแรงงานกลาง	๒
	สภานายความ	๒
	สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	๒
	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒
	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	๒
	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	๒
๒๘	กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	๑
	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	๑
	แพทยสภา	๑
	ศาลอาญา	๑
	ศาลอาญาธนบุรี	๑
	ศาลแพ่ง	๑
	พรรคการเมือง	๑
	นักการเมือง	๑
	คณะกรรมการการวุฒิสภา	๑
	สมาชิกวุฒิสภา	๑
	ศาลเยาวชนและครอบครัว	๑
	ระบุไม่ชัดเจน	๔๕๖
	รวม	๓,๓๔๙

๑๐ อันดับ หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐

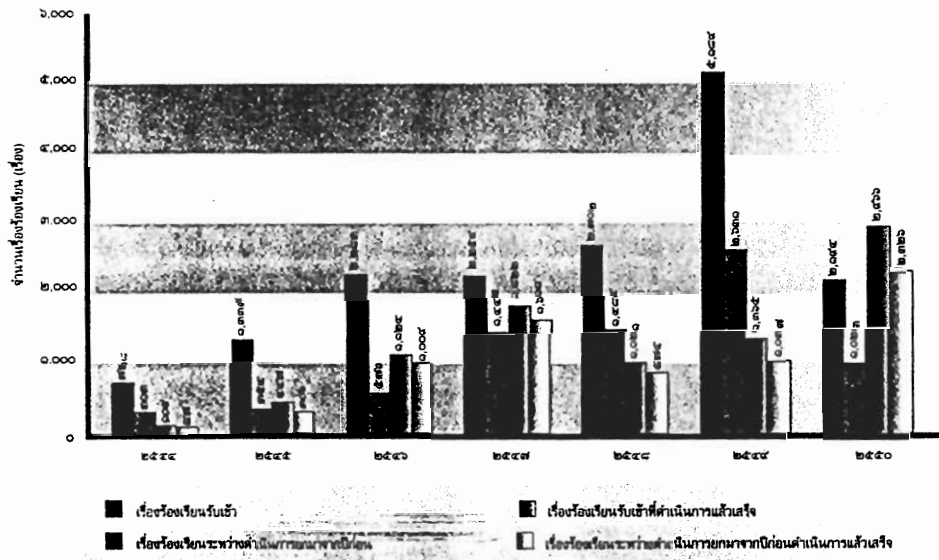
สถิติเรื่องร้องเรียนแสดงประเด็นจำแนกตามหน่วยงานถูกร้องเรียน ๑๐ อันดับ
ปีงบประมาณ ๒๕๕๐

	หน่วยงาน	ตัวอย่างประเด็นเรื่องร้องเรียนที่พบบ่อย	
๑	กระทรวงมหาดไทย		๑,๐๕๗
		การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	
		ที่ดิน	
		สาธารณสุขโรค	
๒	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ		๔๗๒
		ตำรวจ (กลั่นแกล้งดำเนินคดี, ดำเนินคดีล่าช้า)	
		การบริหารงานบุคคล	
		ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		๒๐๐
		การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	
		สาธารณสุขโรค	
		การบริหารงานบุคคล	
๔	กระทรวงศึกษาธิการ		๑๕๕
		การศึกษา	
		เศรษฐกิจ การเงิน การคลัง	
		ที่ดิน	
๕	กระทรวงการคลัง		๑๓๓
		เศรษฐกิจ การเงิน การคลัง (ภาษี, ปัญหาด้านการพาณิชย์)	
		ที่ดิน	
		สาธารณสุขโรค	
	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		๑๓๓
		ที่ดิน	
		สิ่งแวดล้อม	
		เศรษฐกิจ การเงิน การคลัง	

๑๑๒

	หน่วยงาน	ตัวอย่างประเด็นเรื่องร้องเรียนที่พบมาก	
๗	กระทรวงคมนาคม		๑๑๕
		สาธารณูปโภค	
		ที่ดิน	
		การบริหารงานบุคคล	
๘	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		๖๖
		ที่ดิน	
		สิ่งแวดล้อม	
		สาธารณูปโภค	
๙	กระทรวงยุติธรรม		๕๘
		ราชทัณฑ์	
		การบังคับคดี	
		ศาล	
๑๐	กรุงเทพมหานคร		๕๗
		ที่ดิน	
		สิ่งแวดล้อม	
		การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	

ผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๔๔ - ๒๕๕๐

ภาคผนวก

:

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ)
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
(นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคประชาธิปัตย์ และคณะ เป็นผู้เสนอ)
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๕๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือนุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔ ให้ประธานรัฐสภารักษาราชการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๕ ให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนไม่เกินสามคน

มาตรา ๖ การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนสามสิบเอ็ดคน ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรจำนวนสิบเก้าคน ซึ่งต้องเลือกให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ข) อธิการบดีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดจำนวนสี่คน ผู้แทนศาลฎีกาจำนวนสี่คน

(๒) ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พิจารณาสรรหานุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจำนวนสามเท่าของจำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมีได้ตามรัฐธรรมนูญ เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยให้เรียงรายชื่อตามลำดับตัวอักษร พร้อมประวัติ วุฒิ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลดังกล่าว และต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น

(๓) ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็วเพื่อมีมติเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม (๒) ให้เหลือจำนวนสองในสาม ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ เป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร

ในกรณีที่จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งดังกล่าวไม่ครบตาม (๓) วรรคหนึ่งให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในการนี้ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนที่กำหนดตาม (๓) วรรคหนึ่ง เป็นผู้ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร ในครั้งนี้ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินจำนวนที่กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกต่อประธานวุฒิสภากายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือกเสร็จสิ้น

(๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม (๓) จำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ในกรณีที่มิผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินสามคน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับเลือกตาม (๔) ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ และให้ดำเนินการตาม (๑) (๒) และ (๓) ใหม่ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับแจ้ง ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติใน (๔) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่วุฒิสภาเลือกตามมาตรา ๖ (๔) ยังมีไม่ถึงจำนวนสามคน สภาผู้แทนราษฎรจะดำเนินการเลือกผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพิ่มเติมเสนอต่อประธานวุฒิสภาก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘ ให้ประธานวุฒิสภานำรายชื่อผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภามาตรา ๖ หรือมาตรา ๗ ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต่อไป

มาตรา ๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นใหม่

มาตรา ๑๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

มาตรา ๑๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสามปีก่อนวันสรรหาตามมาตรา ๖ (๒)

(๘) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๑๐) ไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑๒) ไม่เคยถูกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๑๓) ไม่เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรา ๑๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

ในกรณีที่วุฒิสภาลือคนบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของ บุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อคนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้อง กระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระ ภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑

(๔) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒

(๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(๖) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพ้นจากตำแหน่ง ให้สภาผู้แทนราษฎร ดำเนินการตามมาตรา ๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๕ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๑๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๖ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาหลายคน การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาร่วมกันพิจารณาแบ่งงานตามสายงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๒๑ วรรคสอง มาตรา ๒๗ (๕) และ (๖) มาตรา ๓๐ วรรคสอง มาตรา ๓๑ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๘ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมแต่ละครั้งเพื่อดำเนินการในเรื่องที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันตามวรรคหนึ่ง ให้ที่ประชุมผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๙ บุคคลและคณะบุคคลย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๐ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องทำเป็นหนังสือ และ

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มีการร้องเรียนด้วยวาจาก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือส่งคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาก็ได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภาหรือคณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๒๓ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้รับเรื่องจากคณะกรรมการตามมาตรา ๒๒ แล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

มาตรา ๒๔ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๑๖ (๑)

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว

(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๖ (๑)

(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐

มาตรา ๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดย ส่วนรวม

(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้วและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือ ที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว

มาตรา ๒๖ เรื่องใดที่ไม่ได้รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๕ และเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่ กรณีก็ได้

มาตรา ๒๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีหนังสือ ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงาน อัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลสงฆ์ วัดฤๅ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าเบี่ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบตาม (๕) และ (๖) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๘ ในการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารายงานให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรทราบ

มาตรา ๒๙ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาส่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่อง เพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๖ (๑) (ก) หรือ (ข) ให้ชี้แจงเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม โดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๐ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้

หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบ หรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใด ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของ ราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาค ในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอแนะต่อหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการ ให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าว ต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยัง นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่ ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญ หรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรเป็นการด่วนก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

มาตรา ๓๒ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้นๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภาทราบทุกสามเดือน

มาตรา ๓๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทำรายงานประจำปีเสนอต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ผลการปฏิบัติตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการไปแล้ว

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๔) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่งให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นสมควรรายงานให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีริบคว้นหรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

มาตรา ๓๔ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำเป็นการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๓๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา เนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๖ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่ รายงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะมอบหมาย หรือเป็น การกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็น การรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๓

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๓๙ ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็น นิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

กิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการ คຸ້ມครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมาย ว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๔๐ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไป ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๒) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา

(๓) เผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิที่จะร้องเรียนตาม ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามอบหมาย

มาตรา ๔๑ ในการกำกับดูแลสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภามีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และดำเนินการอื่นในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและขอบเขตหน้าที่ของ ส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นของเลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัย และการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา รวมทั้งวิธีการ และเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๔) การคัดเลือก การกำหนดอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตลอดจนการกำหนดเงินเพิ่มพิเศษให้แก่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นการชั่วคราว ตามมาตรา ๔๖

(๕) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๖) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๔๒ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีเลขาธิการคนหนึ่ง ซึ่งแต่งตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ขึ้นตรงต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และจะให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

มาตรา ๔๓ เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีคุณวุฒิ ประสบการณ์และความสำเร็จในการบริหารตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๔๔ เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้มีอำนาจ ดังนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาออกจากตำแหน่ง

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด และเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศ หรือมติของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๔๕ ในกิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อการนี้เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนด

ระเบียบที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภากำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอาจขอให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นแล้วแต่กรณี

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างผู้ใดได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการไปปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา สำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างตามมาตรา ๔๖ ขอลับเข้ารับราชการหรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิมภายในกำหนดเวลาที่อนุมัติ ให้ผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้งบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนเหมือนกรณีข้าราชการผู้ซึ่งได้รับอนุมัติให้ออกจากราชการไปปฏิบัติงานใดๆ ซึ่งให้นับเวลาระหว่างนั้นสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการเพื่อขอกลับเข้ารับราชการ หรือตามข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติตามมาตรา ๔๖ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๘ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในการนี้ คณะรัฐมนตรีอาจนำความเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภารวมไว้ในรายงานการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมด้วยก็ได้

มาตรา ๔๘ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุง รักษาทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชี แล้วส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้ทำการตรวจสอบ รับรองบัญชีและการเงินทุกประเภท รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๒ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๔ ในวาระเริ่มแรก ให้จัดให้มีการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการให้มีการสรรหาและเลือกผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๖ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

(๒) ให้วุฒิสภาดำเนินการให้มีการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๖ (๔) และ (๕) ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

กำหนดวันตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

มาตรา ๕๕ ในวาระเริ่มแรก ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๕๔ มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และมีให้นำความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๕๔ และพ้นจากตำแหน่งตามวาระในวาระหนึ่ง หรือพ้นจากตำแหน่งในกรณีอื่นก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๓ อาจได้รับเลือกและแต่งตั้งให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้อีก และมีให้นำความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๑ (๔) มาใช้บังคับ

ให้นำความในมาตรา ๕ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้รับเลือกและแต่งตั้งเป็นคราวที่สองตามวรรคสองด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๕๖ ให้จัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ขึ้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และมีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้สำหรับสำนักงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

(๑๗)

หน้า ๑๓

เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๘๑ ก

ราชกิจจานุเบกษา

๑๕ กันยายน ๒๕๕๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และให้มีการกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หน้าว่าง

๒๕๖๓

(๑๙)

ด่วนที่สุด

ที่ ผผ ๐๗/๓๑๕๖๐

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ..... ๕ / ๒๕๖๓
วันที่..... ๑๑ มิ.ย. ๖๓
เวลา..... ๑๖.๐๓ น.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๑๙๓ อาคารเอ็กซิม ชั้น ๒๐ ถนนพหลโยธิน
สามเสนใน พญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติ
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ก่อนงานระเบียบวาระ
รับที่ ๒๔ - ๒๕๖๓
วันที่ ๑๒ มิ.ย. ๕๑ เวลา ๑๖.๐๐ น.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒ ฉบับ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๒ ถึง
มาตรา ๒๔๕ ได้บัญญัติให้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มี
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ
ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับมาตรา ๓๐๒ ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติให้ปรับปรุง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้แล้วเสร็จภายใน
กำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การ
ดำเนินการเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว
โดยเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ รวม ๒ ฉบับ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... และ
๒. ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประจวบฯ
รับที่ ๙๘ / ๒๕๕๑
วันที่ ๑๑ มิ.ย. ๕๑ เวลา ๑๗.๑๐ น.
ส่งกลุ่มงาน ผ.บ. ทอ. ๓๑๑ ดำเนินการ

พลเอก

(ธีรเดช มีเพียร)

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำนักกฎหมาย
โทร. ๐ ๒๒๙๙ ๓๕๒๐
โทรสาร ๐ ๒๒๙๙ ๐๔๘๖
www.ombudsman.go.th

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑
รับที่ ๔๐ / ๒๕๕๑
วันที่ ๑๑ มิ.ย. ๕๑ เวลา ๑๗.๑๕ น.

หน้าว่าง

(๒๑)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดิน และกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หน้าว่าง

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕
มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่อ
อย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง
หรือเงินเดือนประจำ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
หรือรัฐวิสาหกิจ และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง
ให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน
เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ
มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนวันสรรหา

(๘) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๑๐) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑๒) ไม่เคยถูกวินิจฉัยหรือมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

(๑๓) ไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๕) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๙ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หรือประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่เหลืออยู่เลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแบ่งงานตามสายงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๔ (๕) (๖) (๗) และ (๙) มาตรา ๒๓ วรรคสาม มาตรา ๒๔ วรรคสอง มาตรา ๓๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่มาประชุมเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

อาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มี การร้องเรียนได้

มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่า มีกรณีดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๒ (๑)(ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสอบสถานที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบ ว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของ พยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๙) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๕ ในการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๔ ต้องคำนึงถึง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบ

มาตรา ๑๖ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ให้กระทำการสรุป โดยมีให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาเนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๘ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้พยานหลักฐาน เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๒ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้พยานหลักฐาน เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มา เนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดิน จะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือ พิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๒๙)

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

มาตรา ๒๒ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อ
ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้
การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียน
ที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๓ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา
หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับ
เรื่องร้องเรียนตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๔ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง
ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้
หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง
ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะกรรมการมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการมาธิการ
ของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการ
แผ่นดินที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการมาธิการดังกล่าวจะส่ง
เรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการ
เบื้องต้นต่อคณะกรรมการมาธิการ

มาตรา ๒๖ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการมาธิการตามมาตรา ๒๕ แล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการมาธิการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๗ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว

(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)

(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๒ (๒)

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓

มาตรา ๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประทุพถมิชอบในวงราชการ

(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๒๙ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๗ และเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๐ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่องเพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) (ข) (ค) หรือมาตรา ๑๒ (๒) ให้ชี้แจงเหตุผลให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมโดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๑ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว

ในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรับตัวก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๓๓ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

หมวด ๓

การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๒ (๑) (ค) ให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๓๓)

หมวด ๔

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๓๕ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม
- (๒) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท
- (๓) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึก

ในด้านจริยธรรม

(๔) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ได้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้ได้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

(๓๔)

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๙ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้วให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๒

มาตรา ๔๑ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

(๓๕)

หมวด ๖
การรายงานประจำปี

มาตรา ๔๒ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่อง
ดังต่อไปนี้

- (๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต
หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
- (๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ
ส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ
ตามรัฐธรรมนูญ
- (๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน
รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้
สาธารณะทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด
ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร
หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร
ราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

มาตรา ๔๓ ให้นำความในมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตาม
มาตรา ๔๒

หมวด ๗
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ (๒) ต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๓๖)

มาตรา ๔๕ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๗ การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๘ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๙ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ความเป็นมาและเหตุผลความจำเป็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑. มาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยให้มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. มาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับต่อไป โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ มีบทบัญญัติที่สำคัญแยกออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ บทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๒ และมาตรา ๓๐๒ ดังกล่าว บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น ในการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเสนอร่างกฎหมายในเรื่องนี้ รวม ๒ ฉบับ กล่าวคือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

๒. ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

ซึ่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกันในลักษณะของกฎหมายที่มีความจำเป็นต้องเสนอและประกาศใช้บังคับพร้อมกัน

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

การพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้นำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นหลักในการพิจารณาปรับปรุง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ (มาตรา ๓)

๓. ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๕)

๔. องค์ประกอบ วิธีการสรรหา การให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖ และมาตรา ๙)

๕. คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา ๗ และมาตรา ๘)

๖. ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่กรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน (มาตรา ๑๑)

๗. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๗.๑ พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม หรือดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม หรือการติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๒)

๗.๒ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเมื่อเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย แล้วแต่กรณี (มาตรา ๑๓)

๗.๓ ขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือดำเนินการอื่นเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๑๔)

๘. การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๑๕)

๙. หลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๒๖)

๑๐. เรื่องที่ไม่ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา หรืออาจไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา (มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘)

๑๑. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องหรือความเห็น และข้อเสนอแนะให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาดำเนินการหรือแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีต่อไป (มาตรา ๒๙ ถึงมาตรา ๓๓)

(๓๙')

๑๒. การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของ
องค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ให้นำหมวด ๒ การร้องเรียนและการพิจารณา
สอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๓๔)

๑๓. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๓๕ ถึงมาตรา ๓๘)

๑๔. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตลอดจนมีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไข
เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓๙ ถึงมาตรา ๔๑)

๑๕. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และ
วุฒิสภากายในเดือนมีนาคมของทุกปี (มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓)

๑๖. บุคคลใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้มีโทษจำคุก หรือปรับ
หรือทั้งจำและปรับ (มาตรา ๔๔ ถึงมาตรา ๔๖)

๑๗. บทเฉพาะกาล เพื่อรองรับการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดิน กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ
ประกาศ หรือคำสั่ง และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา ๔๗ ถึงมาตรา ๔๙)

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มิถุนายน ๒๕๕๑

หน้าว่าง

(๕๑)

(สำเนา)

เลขรับ ๑๒/๒๕๕๑ วันที่ ๑๓ มี.ค. ๒๕๕๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

ข้าพเจ้าและคณะขอเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลและบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาเพื่อโปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วยแล้วก็ขอได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) นิพิฐร์ อินทรสมบัติ ผู้เสนอ

(นายนิพิฐร์ อินทรสมบัติ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นริศ ชำนาญกุล ผู้เสนอ

(นายนริศ ชำนาญกุล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ปรีชญา ชำเจริญ ผู้เสนอ

(นางสาวปรีชญา ชำเจริญ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ชำนิ ศักดิ์เศรษฐ์ ผู้เสนอ

(นายชำนิ ศักดิ์เศรษฐ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) กัลยา รุ่งวิจิตรชัย ผู้เสนอ

(นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(โปรดพลิก)

(ลงชื่อ) พิมพ์ภัทรา วิชัยกุล ผู้เสนอ

(นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์ ผู้เสนอ

(นายอีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สมเกียรติ จันทวานิช ผู้เสนอ

(นายสมเกียรติ จันทวานิช)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ผู้เสนอ

(นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) รัชฎาภรณ์ แก้วสนิท ผู้เสนอ

(นางรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) วิชัย ล้ำสุทธิ ผู้เสนอ

(นายวิชัย ล้ำสุทธิ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นันทพร วีรกุลสุนทร ผู้เสนอ

(นางนันทพร วีรกุลสุนทร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) กัลยา โสภณพนิช ผู้เสนอ

(คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) พจนารต แก้วผลึก ผู้เสนอ

(นางพจนารต แก้วผลึก)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อันวาร์ สาและ ผู้เสนอ

(นายอันวาร์ สาและ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สามารถ พิริยะปัญญาพร ผู้เสนอ

(นายสามารถ พิริยะปัญญาพร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อิศมาแอล เบญจิบรอฮีม ผู้เสนอ

(นายอิสมาแอล เบญจิบรอฮีม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) กัมพล สุภาพงศ์ ผู้เสนอ

(นายกัมพล สุภาพงศ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) บัญญัติ เจตนจันทร์ ผู้เสนอ

(นายบัญญัติ เจตนจันทร์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ธารา ปิตุเตชะ ผู้เสนอ

(นายธารา ปิตุเตชะ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์ ผู้เสนอ

(นางสาวอรอนงค์ กาญจนชูศักดิ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นาดยา เบ็ญจศิริวรรณ ผู้เสนอ

(นางนาดยา เบ็ญจศิริวรรณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นิรัฐกานต์ ศรีลาภ ผู้เสนอ

(นางสาวนิรัฐกานต์ ศรีลาภ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) มาลินี สุขเวชชวรกิจ ผู้เสนอ
(นางมาลินี สุขเวชชวรกิจ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) กรณ์ จาติกวณิช ผู้เสนอ
(นายกรณ์ จาติกวณิช)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นคร มาฉิม ผู้เสนอ
(นายนคร มาฉิม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) เจิมมาศ จิ่งเลิศศิริ ผู้เสนอ
(นางเจิมมาศ จิ่งเลิศศิริ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สาคร เกี้ยวข้อง ผู้เสนอ
(นายสาคร เกี้ยวข้อง)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) เขียวชัย สุวรรณเพ็ญ ผู้เสนอ
(นายเขียวชัย สุวรรณเพ็ญ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อุนษา บุรพชัยศรี ผู้เสนอ
(นายอุนษา บุรพชัยศรี)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สินิตย์ เลิศไกร ผู้เสนอ
(นายสินิตย์ เลิศไกร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สราวุธ อ่อนละมัย ผู้เสนอ
(นายสราวุธ อ่อนละมัย)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) มนต์รี ปาน้อยนนท์ ผู้เสนอ
(นายมนตรี ปาน้อยนนท์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) วิรัตน์ วิริยะพงษ์ ผู้เสนอ
(นายวิรัตน์ วิริยะพงษ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) เทพไท เสนพงศ์ ผู้เสนอ
(นายเทพไท เสนพงศ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) นริศา อติเทพวรพันธุ์ ผู้เสนอ
(นางสาวนริศา อติเทพวรพันธุ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ภูซงศ์ รุ่งโรจน์ ผู้เสนอ
(นายภูซงศ์ รุ่งโรจน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) บรรจบ รุ่งโรจน์ ผู้เสนอ
(นายบรรจบ รุ่งโรจน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สามารถ มะลุสม ผู้เสนอ
(นายสามารถ มะลุสม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) วัชรพงศ์ คูวิจิตรสุวรรณ ผู้เสนอ
(นายวัชรพงศ์ คูวิจิตรสุวรรณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) พันเอก วินัย สมพงษ์ ผู้เสนอ
(วินัย สมพงษ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์ ผู้เสนอ

(นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สมบัติ ยะสินธุ์ ผู้เสนอ

(นายสมบัติ ยะสินธุ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) พีรยศ ราชิมมูลา ผู้เสนอ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรยศ ราชิมมูลา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อภิรัฐพล โพธิพิพิธ ผู้เสนอ

(นายอภิรัฐพล โพธิพิพิธ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) สัมพันธ์ ตั้งเบญจผล ผู้เสนอ

(นายสัมพันธ์ ตั้งเบญจผล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) วิรัช ร่มเย็น ผู้เสนอ

(นายวิรัช ร่มเย็น)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) อับดุลการิม เต็งระกีนา ผู้เสนอ

(นายอับดุลการิม เต็งระกีนา)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(ลงชื่อ) ทศพล เพ็งส้ม ผู้เสนอ

(นายทศพล เพ็งส้ม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

สำเนาถูกต้อง

(นายนพคุณ นพรัตน์)

นิติกร ๗ ว. กลุ่มงานระเบียบวาระ

สำนักงานประชุม

จิราภา พิมพ์

๕๒๖๖๓๓๓๓

๕๒๐๗๓๓๓๓

(๔๕)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๘ บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หน้าว่าง

(๔๗)

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัด
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔
มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่อ
อย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม
กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง
หรือเงินเดือนประจำ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
หรือรัฐวิสาหกิจ เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึง
กรรมการ อนุกรรมการ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจ
ทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้น
ในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง
ให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน
เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ
มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนวันสรรหา

(๘) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๑๐) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(๑๒) ไม่เคยถูกวินัยจจัยหรือมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

(๑๓) ไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๕) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๖) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๙ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หรือประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่เลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแบ่งงานตามสายงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ได้เรียบร้อย และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามมาตรา ๑๕ (๕) (๖) (๗) และ (๙) มาตรา ๒๔ วรรคสาม มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ หรือกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนด ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องประชุมและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่มาประชุมเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๑๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษารรคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกต ต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าว ในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ เมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อ ความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดิน อาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่คำร้องเรียนตามมาตรา ๑๒ เป็นการร้องเรียนการกระทำของ คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ถือว่าการกระทำของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้น เป็นการกระทำของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น โดยอนุโลม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีการผิดดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็น ต่อศาลปกครองโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณา

(๕๒)

(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๙) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๖ ในการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๕ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบ

มาตรา ๑๗ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำการการสรุปโดยมิให้ระบุนายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาเนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๙ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(๕๓)

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มา เนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดิน จะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือ พิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

มาตรา ๒๓ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียน ที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๔ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เรื่องร้องเรียนตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

(๕๔)

มาตรา ๒๕ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง
ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้
หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง
ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการ
ของวุฒิสภาได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการ
แผ่นดินที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการดังกล่าว
จะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการ
เบื้องต้นต่อคณะกรรมการมาธิการ

มาตรา ๒๗ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการมาธิการตามมาตรา ๒๖ แล้ว
แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของ
ผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๘ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้
พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตาม
นโยบายดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมี
คำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว

(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)

(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ
พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๒ (๒)

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
- (๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
- (๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
- (๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม
- (๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๓๐ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๘ และเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๑ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่องเพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) (ข) (ค) หรือมาตรา ๑๒ (๒) ให้ชี้แจงเหตุผลให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมโดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๒ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรีบด่วนก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๓๔ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤตินอกขอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

หมวด ๓

การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๒ (๑) (ค)ให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๓๖ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม

(๒) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๓) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึก ในด้านจริยธรรม

(๔) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบ ในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่ปรากฏเหตุต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงโดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม และมีเหตุอันควรเชื่อว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงโดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้

มาตรา ๓๘ เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๗ แล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

(๕๙)

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๐ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่า หน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๑ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๓

มาตรา ๔๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกัน ของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการ ตามควรแก่กรณี

หมวด ๖

การรายงานประจำปี

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสั่งเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

(๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้สาธารณะทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

มาตรา ๔๔ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตามมาตรา ๔๓

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๖๑)

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๘ การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตาม
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๙ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ที่ออก
ตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒
ให้มีผลใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ

.....

.....

หน้าว่าง

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ...

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ (๑) บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และมาตรา ๑๓๕ (๒) บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๔๕ คน (จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

๒. คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๓. ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมาย เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องปรึกษารัฐมนตรีและเห็นชอบร่วมกัน

๔. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๔.๑ พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม หรือดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรม ตลอดจนการติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๔.๒ ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด แล้วแต่กรณี

๔.๓ ขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๖๔)

๕. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๖. หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

๗. ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีอำนาจพิจารณาหรืออาจไม่รับพิจารณาเรื่องร้องเรียนในบาง ลักษณะ

๘. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่อง หรือความเห็นและข้อเสนอแนะให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาดำเนินการหรือแก้ไข ปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีต่อไป

๙. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ในการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือ ปรับปรุงประมวลจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐมี จิตสำนึกในด้านจริยธรรม และตรวจสอบการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

๑๐. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตลอดจน มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๑๑. บุคคลใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ในบางลักษณะมี โทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

๑๒. กำหนดบทเฉพาะการเพื่อการรองรับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

-----

(๖๕)

รายงาน

ของ

คณะกรรมการวิสามัญ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พ.ศ. ....

สภาผู้แทนราษฎร

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หน้าว่าง

(๖๗)

ด่วนที่สุด
ที่ ๖๖๗/๖๕๕๑

(ถ้าเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๖๗ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกมล บันไดเพชร	๒. นายกฤษดาภรณ์ เสียมภักดี
๓. นายโกวิทย์ ธารณา	๔. นายชัยวุฒิ ธนาคนานุสรณ์
๕. นายไชยวัฒน์ ตินรัตน์	๖. นายถวิล ไพรสณฑ์
๗. นายเทวฤทธิ์ นิกรเทศ	๘. นายนิกร จำนง
๙. นายนิพนธ์ สะกิมิ	๑๐. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ
๑๑. นายประกอบ รัตนพันธ์	๑๒. นายประเสริฐ บุญชัยสุข
๑๓. ร้อยโท ปรีชาพล พงษ์พานิช	๑๔. นายปวีณ แซ่จิ่ง
๑๕. นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน	๑๖. นายอินหัด ใจสมุทร
๑๗. นายวัฒนา แซ่ไพเราะ	๑๘. พันเอก วินัย สมพงษ์
๑๙. นายวิรัช ร่มเย็น	๒๐. นายวีระศักดิ์ แสงสารพันธ์
๒๑. นายวุฒิพงษ์ นามบุตร	๒๒. นายศรีเมือง เจริญศิริ
๒๓. ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช	๒๔. นายสงวน พงษ์มณี
๒๕. นายสรารุช อ่อนละมัย	๒๖. รองศาสตราจารย์สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ
๒๗. นายสุรนต์ จันทร์พิทักษ์	๒๘. นายอนันต์ ผลอำนวย
๒๙. นายอนุชา บูรพชัยศรี	๓๐. นายอนุชา สะสมทรัพย์
๓๑. นางอัญสร่า ชังตรง	๓๒. นายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์
๓๓. นายอลงกต มณีภาส	๓๔. นายอิทธิ ศิริลัทธยากร
๓๕. นายอุดมเดช รัตนเสถียร	๓๖. นางอุดมลักษณ์ เฟื่องนรพัฒน์

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๑ คณะกรรมการวิสามัญได้ขอถอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงใหม่ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติยินยอมให้ถอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ตามที่ร้องขอ

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ศรีราชา เจริญพานิช

(ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช)

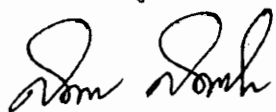
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๓๗

สำเนาถูกต้อง

(นายสามารถ คัมภีรานนท์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

ชูพงศ์ / ร่าง
ศตมน / พิมพ์
ชูพงศ์ / ตรวจสอบ

ทาน ครั้งที่ ๑
ชูพงศ์
จินต์ประเสริฐ
ทาน ครั้งที่ ๒
อักรเดช
คณิต
ทาน ครั้งที่ ๓
ชูพงศ์
อักรเดช

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยวิสามัญ) วันพุธที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณา กำหนดแปรญัตติภายใน ๗ วัน โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหลักในการพิจารณา นั้น

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๑ คณะกรรมการวิสามัญได้ขอลอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงใหม่ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติยินยอมให้ลอนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ตามที่ร้องขอ

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายศรีเมือง เจริญศิริ	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายสงวน พงษ์มณี	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นายนิกร จำนง	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายวัฒนา เซ่งไพเราะ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๗) นายกมล บันไดเพชร	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
(๘) นายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๙) นายปวีณ แซ่จิ่ง	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๑๐) นางอนุสรฯ ยังตรง	เป็นโฆษกคณะกรรมการ

๒. คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติตั้ง นายชูพงศ์ นิลสกุล นิตกร ๘ ว. สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒๒

๓. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผู้เสนอคำแปรญัตติ จำนวน ๓ คน คือ

(๑) นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์

(๒) นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค

(๓) นายสุชุมพงศ์ โง่นคำ

อนึ่ง คำแปรญัตติของสมาชิกใน (๒) เป็นอันตกไป ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕๑ และข้อ ๕๓ และคำแปรญัตติของสมาชิกใน (๓) ผู้เสนอคำแปรญัตติได้ทำหนังสือขอลอนคำแปรญัตติของตนที่สงวนคำแปรญัตติไว้ต่อประธานคณะกรรมการวิสามัญ และประธานคณะกรรมการวิสามัญได้แจ้งต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ ทราบแล้ว

๔. ผลการพิจารณา

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>หมวด ๑</u>	
<u>ผู้ตรวจการแผ่นดิน</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖/๑</u>	คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่
<u>มาตรา ๗</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๘</u>	มีการแก้ไข

<u>มาตรา ๕</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒</u>	ไม่มีการแก้ไข

นายสมเกียรติ ตรีวัฒน์ ขอแปรญัตติแก้ไขความในวรรคสองของมาตรา ๑๒ เป็นดังนี้
“การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการ
เมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อ
ความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือ สหประชาชาติ
และสหประชาชาติไม่มีที่ปรึกษา”

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว	ผู้แปรญัตติพอใจ
<u>มาตรา ๑๓</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๔</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๕</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๘</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๙</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๐</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>หมวด ๒</u>	
<u>การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง</u>	ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓

มีการแก้ไข

นายสมเกียรติ ตรีสัมพันธ์ ขอแปรญัตติตัดความในวรรคสามของมาตรา ๒๓ ออกทั้งหมด และใช้ความต่อไปนี้แทน

“ผู้ตรวจการแผ่นดินจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มีการร้องเรียนด้วยวาจาก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการได้ชี้แจงแล้ว

ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๒๔

ไม่มีการแก้ไข

มีผู้แปรญัตติขอสงวนคำแปรญัตติ

นายสมเกียรติ ตรีสัมพันธ์ ขอแปรญัตติแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๒๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือส่งด้วยวิธีที่ราชการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือส่งคำร้องเรียนต่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อนำส่งต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการที่ราชการอื่นเสนอด้วยวิธีที่ราชการอื่นให้เขียนไปตมระเบียบที่ราชการผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ผู้ตรวจการแผ่นดินจะออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอมคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่น ๆ ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คณะกรรมการไม่เห็นด้วย

ผู้แปรญัตติขอสงวน

มาตรา ๒๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๖

ไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๗

ไม่มีการแก้ไข

<u>มาตรา ๒๘</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๙</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๐</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๓</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>หมวด ๓</u> <u>การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญ</u> <u>และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๔</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>หมวด ๔</u> <u>จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</u> <u>และเจ้าหน้าที่ของรัฐ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๕</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๖</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๗</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๘</u>	มีการแก้ไข
<u>หมวด ๕</u> <u>การติดตาม ประเมินผล และจัดทำ</u> <u>ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๙</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔๐</u>	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๑ ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๖

การรายงานประจำปี ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๒ มีการแก้ไข

นายสมเกียรติ ศรีสัมพันธ์ ขอแปรญัตติเพิ่มความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๔๒ เป็นดังนี้
“มาตรา ๔๒ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ
สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้แถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร
และวุฒิสภาด้วยตนเอง ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้”

คณะกรรมการเห็นด้วยกับผู้แปรญัตติ โดยได้แก้ไขปรับปรุงถ้อยคำเป็นดังนี้

“โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งมาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร
และวุฒิสภาด้วยตนเอง”

มาตรา ๔๓ ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๔ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๕ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๖ ไม่มีการแก้ไข

บทเฉพาะกาล ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๗ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๘ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๙ ไม่มีการแก้ไข

๕. ข้อสังเกตของคณะกรรมการ

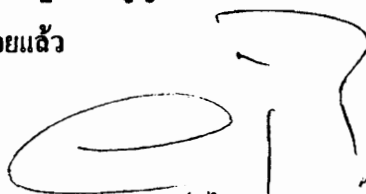
คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... เริ่มตั้งแต่วันที่หลักการและเหตุผล ชื่อร่างพระราชบัญญัติ คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงลำดับมาตราจนจบร่างแล้วเห็นว่ามีข้อสังเกตที่สมควรเสนอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ดังนี้

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ได้มีการเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะเป็นผู้เสนอ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ทั้ง ๒ ฉบับ โดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าในส่วนของเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มิได้มีการระบุบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กำหนดสาระสำคัญว่าด้วยการให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และครอบคลุม คณะกรรมการจึงเห็นชอบให้เพิ่มสาระสำคัญดังกล่าวไว้ในเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ในร่างที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเป็นดังนี้

เหตุผล

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินและกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

๖. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม และข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ มาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายวิวัฒนา ช่างไพเราะ)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

หน้าว่าง

(๗๗)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดิน และกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หน้าว่าง

(๗๙)

ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ
บุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๘
และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นแต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยราชการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖/๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสรรหซึ่งสมัยคร
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น
- (๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสามปี ก่อนวันสรรหซึ่งสมัยคร
- (๘) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๑๐) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
- (๑๒) ไม่เคยถูกวินัยจ้งหรือมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภตามรัฐธรรมนูญ
- (๑๓) ไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๑/๑) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗
- (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๕) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญ
- (๖) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๘ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ ประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ หรือประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ขอขยับปฏิบัติหน้าที่ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ได้เลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประชาชนผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

มาตรา ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแบ่งงานตามสาขาหรือเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ และรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามวรรคสาม วรรคสาม ๑๕ (๕) (๖) (๗) และ (๘) วรรคสาม ๒๓ วรรคสาม ๒๕ วรรคสอง วรรคสาม ๓๑ วรรคสอง วรรคสาม ๓๒ วรรคสองและวรรคสาม วรรคสาม ๕๑ วรรคสาม ๕๑ และวรรคสาม ๕๒ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกัน

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่ ขอขยับเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่ง อาวุโสสูงสุด เป็นประธานในที่ประชุม

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ (๕) (๖) (๗) และ (๘) มาตรา ๒๓ วรรคสาม มาตรา ๒๔ วรรคสอง มาตรา ๓๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๓๖ วรรคสอง มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่สองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้

มาตรา ๑๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน โดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณา เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกแทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้น แต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวน โดย ไม่มีการร้องเรียน ได้

มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีการผิด ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วย ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง โดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมี อำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐานหรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประกอบการพิจารณา

(๒) ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๘

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ตนที่ได้รับมอบหมาย

(๙) (๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๕ ในการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๔ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ให้ยุติเรื่องนั้น และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๖ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ให้กระทำการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาเนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๘ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๔๒ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๑ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

มาตรา ๒๒ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ข้อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๓ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๔ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการของวุฒิสภา ได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการ

มาตรา ๒๖ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการตามมาตรา ๒๕ แล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๗ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติการพิจารณา

- (๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว มีลักษณะตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)
- (๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว
- (๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือ (๒)
- (๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๒ (๒)
- (๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓

มาตรา ๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติดมิชอบในวงราชการ

(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายและการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๒๙ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๘ และเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๐ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัย ส่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่องเพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) (ข) (ค) หรือมาตรา ๑๒ (๒) ให้ชี้แจงเหตุผลให้เห็นว่าการกระทำความผิดกล่าวขอด้วยกฎหมายและเป็นธรรมโดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๑ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอกันในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าว ให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ โดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรับด่วนก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๓๓ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

หมวด ๓

การตรวจสอบองค์การตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๒ (๑) (ก) ให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๓๕ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทางการเฝ้าระวังและติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่

(๒) (๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวล

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๓) (๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๕) (๑) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

มาตรา ๓๖ ในกรณีมีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกัน ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือหลักประกัน ตามมาตรา ๓๐

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๙ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๔๐ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผล ที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๔๒

มาตรา ๔๑ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณา เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดิน เสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

หมวด ๖

การรายงานประจำปี

มาตรา ๔๒ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งมาแถลงรายงานประจำปี ต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเอง ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ ของรัฐ

(๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

(๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ ตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบ เป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินก็ให้กระทำได้

มาตรา ๔๓ให้นำความในมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตามมาตรา ๔๒

หมวด ๓
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๗ การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๘ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมี กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๙ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ

.....

.....

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๔/๖๐๕๓๖

(๙๓)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขรับ 4
วันที่ 6 ต.ค. 2551
เวลา 10.05 น.

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๖ ตุลาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)
วันพุธที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภา
พิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๒

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายชัย ชิดชอบ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๖๖๖/๖๖๖ วันที่ ๖, ๓๑, ๖๖๖
เวลา ๑๐.๔๕ น. ส่ง พ.ร.บ.
สำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๖

๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๗

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่ ๓ / ๖๕๕๑

วันที่ ๒ / ๓.๑. / ๒๕๕๑

เวลา ๑๑.๓๐ น.

สำนักการปร...

หน้าว่าง

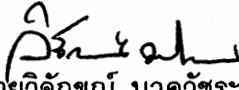
(๙๕)

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. .... (นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนี้ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยวิสามัญ) วันพุธที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือร่างของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๑

(นายวิจักขณ์ นาควัชระ)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หน้าว่าง

(๙๗)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดิน และกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้เสนอ)

หน้าว่าง

(๙๙)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ประกอบทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

หน้าว่าง

(๑๐๑)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

เหตุผล

“โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๔ บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน และมาตรา ๒๔๒ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินและกำหนดให้คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

หมายเหตุ

สภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการฯ ในการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลโดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒๕ และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของวุฒิสภา จึงขอส่งเหตุผลที่ได้แก้ไขมาเพื่อพิจารณา

หน้าว่าง

(๑๐๓)

ร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕
มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๔ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“หน่วยราชการ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า ราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลผู้ปฏิบัติงาน ในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งให้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ระเบียบหรือประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ มีองค์ประกอบ มีวิธีการสรรหาและการให้ความเห็นชอบ และวาระการดำรงตำแหน่ง ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยธุรการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องเป็นผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

มาตรา ๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสมัคร
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่เคยเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
- (๕) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง
- (๖) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น
- (๗) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนวันสมัคร
- (๘) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (๙) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๑๐) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๑๑) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
- (๑๒) ไม่เคยถูกวินัยจัยหรือมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญ
- (๑๓) ไม่เคยถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘
- (๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
- (๖) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ของรัฐธรรมนูญ
- (๗) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

(๑๐๖)

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งให้ดำเนินการสรรหาและเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จตามที่รัฐธรรมนุญกำหนด

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ตรวจการแผ่นดินขึ้นใหม่

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพ้นจากตำแหน่งซึ่งมิใช่เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในกรณีที่เหลือผู้ตรวจการแผ่นดินจำนวนสองคนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุดปฏิบัติหน้าที่แทนประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินคนใหม่

มาตรา ๑๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมร่วมกันพิจารณาแบ่งงานเพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระและรับผิดชอบตามขอบเขตของงานที่ได้รับมอบหมายตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันกำหนด เว้นแต่กรณีตามวรรคสาม

ในการประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มาประชุม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่อาวุโสสูงสุด เป็นประธานในที่ประชุม

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ (๕) (๖) (๗) และ (๘) มาตรา ๒๔ วรรคสาม มาตรา ๒๕ วรรคสอง มาตรา ๓๒ วรรคสอง มาตรา ๓๓ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๓๗ วรรคสอง มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ หรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันและหากผู้ตรวจการแผ่นดินเหลืออยู่สองคน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินที่เหลืออยู่ปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันได้

มาตรา ๑๓ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษารรคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑๐๗)

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอด ถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผย ต่อสาธารณะด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหาย ของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวน โดยไม่มีการร้องเรียนได้

มาตรา ๑๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

(๒) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง โดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้นำหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจง ข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้นำหัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียนโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร

(๕) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับคำร้องเรียนไว้พิจารณาและระเบียบ ว่าด้วยการสอบสวนหาข้อเท็จจริง

(๑๐๘)

(๖) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๙

(๗) ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายค่าใช้จ่าย เบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

(๘) ออกระเบียบหรือปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๑๖ ในการใช้อำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๑๕ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย
ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดต่อไปได้ให้ยุติเรื่องนั้นและให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภารับโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๗ การจัดทำรายงานตามมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ ให้กระทำการสรุปโดยมิให้ระบุรายละเอียดอันเป็นการเปิดเผยความลับของบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๘ ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญาเนื่องจากการที่ตนได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยสุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๙ ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูลหรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๐ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๑ ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมอบหมาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบหรือพิจารณาสอบสวน หรือเป็นการรายงานตามอำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๑๐๙)

หมวด ๒

การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

ส่วนที่ ๑

การร้องเรียน

มาตรา ๒๓ บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการ ตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๔ การร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ทำได้โดยทำเป็นหนังสือ ด้วยวาจา หรือด้วยวิธีการอื่น

ในกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียน

(๒) ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ตามสมควร

(๓) ใช้ถ้อยคำสุภาพ

(๔) ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน

หลักเกณฑ์และวิธีการการร้องเรียนด้วยวาจา หรือวิธีการอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธาน ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๕ การเสนอคำร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอโดยนำส่งด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ มอบให้บุคคลอื่นนำส่ง หรือนำส่งด้วยวิธีการอื่นต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการการนำเสนอคำร้องเรียนด้วยวิธีการอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป ตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่คณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภา ได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ คณะกรรมการสิทธิการดังกล่าวจะส่งเรื่องนั้นให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อดำเนินการก็ได้ และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการดำเนินการเบื้องต้นต่อคณะกรรมการสิทธิการ

(๑๑๐)

มาตรา ๒๗ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องจากคณะกรรมการมาธิการตามมาตรา ๒๖ แล้ว แม้ภายหลังคณะกรรมการดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะย่อมไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนั้นต่อไป

ส่วนที่ ๒

การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๘ เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ให้รับไว้พิจารณา หรือให้ยุติการพิจารณา

(๑) เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว มีลักษณะตามมาตรา ๑๓ (๑) หรือ (๒)

(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเสร็จเด็ดขาดแล้ว

(๓) เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) หรือ (๒)

(๔) เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๓ (๒)

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๔

มาตรา ๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาหรืออาจยุติการพิจารณาเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๒) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

(๓) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

(๔) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมหรือได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

(๕) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๖) เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตาย และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

(๗) เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

มาตรา ๓๐ เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๘ และเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณาตามมาตรา ๒๙ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๓๑ เมื่อมีการร้องเรียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้าและต้องเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียน ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีคำวินิจฉัย สั่งไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง ให้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่รับไว้พิจารณาหรือให้ยุติเรื่อง และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการจะส่งคำสั่งไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นทราบด้วยก็ได้

เหตุผลตามวรรคสองให้ระบุข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด และในกรณีให้ยุติเรื่องเพราะเหตุที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓ (๑) (ก) (ข) (ค) หรือมาตรา ๑๓ (๒) ให้ชี้แจงเหตุผลให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม โดยละเอียดให้ผู้ร้องเรียนทราบด้วย

มาตรา ๓๒ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเสร็จแล้ว ให้จัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริง พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบหรือพิจารณาดำเนินการต่อไป

เรื่องใดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ปรากฏว่าการกระทำในเรื่องใดของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีแล้ว แต่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาคในกฎหมาย หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือลำเอียง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรีให้ส่งรายงานดังกล่าว ให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานตามวรรคสองปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป

(๑๑๒)

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใด ในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบโดยไม่ชักช้า

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งและระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจทำรายงานเรื่องนั้น เสนอต่อดังต่อไปนี้ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นกรณีรับด่วนก็ได้

รายงานดังกล่าวให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๓๔ เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าเรื่องใดมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเรื่องนั้น ๆ และผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบทุกสามเดือน

หมวด ๓

การตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๑๓ (๑) (ค) ให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๓๖ การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

(๒) ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

(๓) รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยให้นำบทบัญญัติหมวด ๒ การร้องเรียน และการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม มีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

การไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานหรือหลักประกันไม่ต่ำกว่ามาตรฐานหรือหลักประกันตามมาตรา ๓๑

(๑๑๔)

หมวด ๕

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๐ ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในเรื่องใด ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

มาตรา ๕๑ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบตามมาตรา ๕๓

มาตรา ๕๒ ในการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

หมวด ๖

การรายงานประจำปี

มาตรา ๕๓ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาภายในเดือนมีนาคมของทุกปี โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินคนใดคนหนึ่งมาแถลงรายงานประจำปีต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาด้วยตนเอง ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

(๑๑๕)

(๑) ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ พร้อมทั้งข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๓) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๔) การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๕) ผลการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

(๖) อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รายงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยให้สาธารณะทราบตามวิธีการที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นสมควรรายงานให้คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาทราบเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเพราะเป็นกรณีรีบด่วน หรือจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ให้กระทำได้

มาตรา ๔๔ ให้นำความในมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับกับการจัดทำรายงานตามมาตรา ๔๓

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๖ ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๕ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑๑๖)

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๘ การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ หรือที่ได้ดำเนินการแต่ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๙ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใดๆ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด ๆ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๐ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไปพลางก่อน จนกว่าจะได้มีกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาใช้บังคับ

.....
.....
ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

(นางสุภาวดี ตันตระกุล)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑

สำนักการประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร